

WESALIA II

Heemkundige kring Wuustwezel

GEMEENTE

WUUSTWEZEL

JG 11 nr 2-3

Inhoudsopgave

1. Voorwoord - 2 -
2. De postkaarten van Hoelen in Wuustwezel - 3 -
3. De familie Hens-Hellemans - 15 -
4. Het klooster van de zusters Franciscanessen te Gooreind. "Geest van de Zusters blijft bewaard - 19 -
5. 'Zoeninck' over den manslag te Antwerpen door Jan Mijlkens, van Mechelen, op Anselmus van Nedervenne, van Loenhout gepleegd - 46 -

Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage.
Niets in deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Verantwoordelijke uitgever: Wesalia II, Gasthuisdreef 6 c, 2990 Wuustwezel
Eindredactie: Jan De Meester

Beste leden en lezers,

Het is alweer een tijdje geleden dat jullie een nieuw ledenblad in jullie brievenbus gekregen hebben. De laatste editie dateert alweer van april en dit is uiteraard een spijtige zaak. Toch kunnen we verzachtende omstandigheden inroepen voor de lange periode tussen onze twee tijdschriften. Vele leden en bestuursleden die meewerken aan ons ledenblad hebben de laatste maanden de handen meer dan vol gehad om de Wuustwezelse geschiedenis en het erfgoed van onze gemeente te onderzoeken, te inventariseren en te promoten. Harry Smeulders heeft zich de laatste maanden intensief beziggehouden met het uitwerken van een stappenplan om een deel van het gemeentearchief te digitaliseren. In samenwerking met BUSO Berkenbeek is in ons documentatiecentrum een project opgestart om dit archief te laten inscannen door een leerling. Op termijn zal daardoor een deel van het gemeentearchief digitaal raadpleegbaar worden in ons documentatiecentrum. De bedoeling is om op langere termijn het gemeentearchief en een deel van ons eigen archief via internet te raadplegen. Jan Koyen en Walter Liégeois hebben dan weer hun handen vol gehad met het samenstellen van een knappe tentoonstelling die de viering van 100 jaar gemeentehuis luister moest bijzetten. Walter Liégeois en ondergetekende hebben op hun beurt zeer lang gewerkt aan de nieuwe *Erfgoedroute Wuustwezel*. Om het lange wachten op het nieuwe tijdschrift te compenseren, heeft het bestuur van Wesalia dan ook besloten om aan elk lid een exemplaar van de *Erfgoedroute Wuustwezel* gratis bij het ledenblad bij te schenken.

Toch zijn we er ons inziens opnieuw in geslaagd om een ledenblad samen te stellen met artikels die diverse aspecten van de Wuustwezelse geschiedenis in het daglicht plaatsen. 'Gastauteur' Hugo Lambrechts-Augustijns heeft in zijn artikel een mooi overzicht gegeven van de postkaarten die de beroemde fotograaf Frans Hoelen over onze gemeente heeft uitgegeven. We hebben het artikel van Hugo gestoffeerd met voorbeelden van de postkaarten die Wesalia 2 in collectie heeft. Jan Koyen van zijn kant heeft in zijn bijdrage ingespeeld op de feestelijkheden rond het gemeentehuis van Wuustwezel. Hij heeft zijn licht laten schijnen op de invloed die de familie Hens-Hellemans gehad heeft op het politieke leven in Wuustwezel. Aan de hand van een stamboom heeft Jan de familie Hens-Hellemans overzichtelijk in kaart gebracht. Stan Dirven heeft de verkoop van het domein van de zusters Franciscanessen in Gooreind – de 'witte nonnen zoals ze in de volksmond genoemd werden – aangegrepen om de geschiedenis van de kloosterzusters in Gooreind te belichten. Vanaf de stichting van het klooster tot aan de ontwijding van de kapel worden alle belangrijke gebeurtenissen in kaart gebracht. Een hele boel namen en levensgeschiedenissen van zusters die in Gooreind hun vorming als missiezuster gekregen hadden passeren de revue. Ondergetekende tenslotte heeft het verhaal weergegeven van een moord op een Loenhoutenaar in het jaar 1476. We komen daarbij te weten welke straffen werden uitgesproken tijdens de minnelijke schikking tussen de familie van de dader en de familie van het slachtoffer.

We denken dat deze editie van dit ledenblad voor elk wat wils zal verschaffen. Langs deze weg willen we echter nog maar eens een oproep doen aan alle mensen die zich geroepen voelen om een stukje te schrijven over de Wuustwezelse geschiedenis. Alle aspecten van ons rijk verleden mag aan bod komen. Tevens beloven we langs deze weg dat jullie dit jaar nog een editie van ons ledenblad mogen verwachten. Veel leesplezier met dit nummer.

Jan De Meester

DE POSTKAARTEN HOELEN IN WUUSTWEZEL

door Hugo Lambrechts-Augustijns

Bij het iconografisch onderzoek van de dorpszichten in onze Kempen neemt de postkaartenreeks van Frans Hoelen en zijn familie een belangrijke plaats in. Andere fotografen, zoals K. Vervoort en A. Schrey, hebben ook zeer interessante zichten van Wuustwezel gefotografeerd, maar het is Frans Hoelen die een van de eersten was die zijn postkaarten nummers gaf. Dit vergemakkelijkt het opstellen van een inventaris en door het grote aanbod van Hoelenkaarten hebben deze een bijzondere aantrekkingskracht voor verzamelaars. Hoewel de aantal nummers boven de 10.000 bedraagt (het hoogste nummer in het inventaris is 10453), schatten we het werkelijk aantal Hoelenkaarten op ruim 7.000. In de inventaris merken we dat Hoelen elk jaar opnieuw begon te nummeren vanaf een honderdtal, zodat de lijst op deze manier een aantal blanco vakken of 'witte vlekken' vertoont. De familie Hoelen fotografeerde in een 80-tal gemeenten en gehuchten. De familie Hoelen produceerde postkaarten tussen 1901 en 1939. Van Elst onderscheidt op basis van de lay-out en de vorm van de cijfers en de letters tien types van kaarten die elkaar in de tijd opvolgen. Omdat Hoelen de nummering van de kaarten ook driemaal opnieuw startte, komen in het inventaris dubbele nummers voor. Voor de nummers tussen 118 en 561 kunnen drie kaarten voorkomen[1].

1901-1903	nummers 1 tot 1159	types 1 en 2
1904-1930	nummers 1 tot 10403	types 3 tot 9
1931-1939	nummers 118 tot 561	type 10

Voor de datering kijkt Johan Van Elst naar de typologie van de cijfers en letters op de kaarten[2]. In de periode van 1901 tot 1914 maakten Hoelen en Peters gebruik van drie soorten cijfers:

a) Ongelijke cijfers: De 0, 1 en 2 zijn kleiner dan de andere.
De 3, 5, 6 en 8 steken daar een stuk bovenuit.
De 4, 7 en 9 komen een stuk lager (zie de voorbeelden)
b) Gelijke cijfers: Alle cijfers zijn precies even groot.
c) Dikke cijfers: Alle cijfers zijn even groot, maar dikker dan type a en b.
De eerste jaren staat de plaatsnaam cursief en fijn gedrukt. Later wordt dit vet en recht.
In de periode 1901-1914 staat de onderwerpnaam steeds vet en recht gedrukt.

Voorbeelden

Ongelijke Cijfers	N. 28.	N. 751,	N. 964,	N. 1037,
Gelijke Cijfers		N. 249,	N. 582,	N. 1837,
Dikke Cijfers		N 3047,	4548,	6217,
Plaatsnaam fijn cursief		*St Leonards*		*Zoersel,*
Plaatsnaam vet en recht		**Calmpthout**		**Oorderen**

[1] Johan Van Elst, *Catalogus Hoelen*, p. 1.
[2] Johan Van Elst, *Datering en klassering*. pp. 2-3.

Het onderzoek van de Hoelenkaarten wordt niet vergemakkelijkt door het feit dat Frans Hoelen soms een serie clichés verkocht aan derden, die dan hun naam op de postkaarten lieten drukken. Zo zouden bijvoorbeeld de kaarten met vermelding 'Uitg. P.G.M. Verdult-Bril' en 'Jules Claes. Phot. Brasschaat-Polygone' ook Hoelenkaarten zijn.

We spreken over het algemeen over "Hoelen-kaarten", maar Frans was niet de enige fotograaf in de familie. Frans overleed op 1 december 1904, op 34-jarige leeftijd, als gevolg van een zware verkoudheid die hij opliep tijdens zijn fietstochten in onze streken. Zijn schoonbroer, bakker Louis Peters, vergezelde Frans soms op zijn tochten en zette het fotografiewerk verder met hetzelfde fototoestel. Louis Hoelen, de zoon van Frans, nam de fakkel over in de jaren '20.

Foto van de Biest van Louis Peters (naam links onderaan) in dezelfde herkenbare stijl van Hoelen

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

Frans werd op 15 april 1870 geboren in Roosendaal, als zoon van Joseph Ferdinandus Hoelen (° Hasselt 15 augustus 1841) en van modemaakster Adriana Antonia Janssen (° Roosendaal 23 april 1844, + Roosendaal 13 april 1872). Joseph kwam, na een verblijf in Brussel, in 1864 naar Roosendaal en was huis- en meubelschilder van beroep. Na het overlijden van zijn vrouw in 1872 verhuisde Joseph naar Kapellen. Daar hertrouwde met Maria Josephina Feyen, uit Ekeren. Zoon Frans (° Roosendaal 15 april 1870) werd na het overlijden van zijn moeder Adriana bij zijn grootouders langs moederszijde te Chaam opgevoed tot hij op 10 augustus 1873 bij zijn vader in Kapellen kwam wonen. Zij woonden toen in de herberg 't Pannenhuis op de Antwerpsesteenweg, naast de smidse van Tist de smid[3].

Frans Hoelen huwde met Carolina Peters en het gezin werd gezegend met drie kinderen: Josephine (1897), Louis (1902) en Françoise (1905). Ook Frans was huisschilder van beroep. Op de foto's die hij van zijn huis in de Dorpsstraat te Kapellen maakte, lezen we van boven en onder het winkelraam "fotograaf" respectievelijk 'schilder' en 'fotograaf'.

[3] Jos Bogaerts, *Rijkevorsel in de postkaarten* ..., p. 218.

Frans Hoelen had met de Antwerpse fotograaf G. Hermans een afspraak over hun werkterrein. Hermans vereeuwigde zichten van Antwerpen en de randgemeenten, terwijl Frans 'den buiten' op trok. Een ander verschil tussen deze twee fotografen is de beeldvorming. Hermans wilde het straatbeeld vastleggen zonder de kijker af te leiden met bijkomende gegevens. Hij wilde het beeld 'sec' hebben. Daarom moesten de bewoners in hun huis blijven en voorbijgangers waren minder gewenst. Hoelen hield echter wel van deze details en hij wachtte soms tot een boerenkar, iemand met een kruiwagen, een hondenkar, een fietser, of iemand anders in de straat passeerde om zijn kiekje te maken. Als hij met zijn fiets en fototoestel in het dorp kwam, trok hij uiteraard de aandacht van de dorpelingen en hij had niet liever dan dat toeschouwers het decor vulden. Deze soms geposeerde beelden leveren ons wel een heleboel bijkomend onderzoeksmateriaal op. Mensen die aan het 'labeuren' waren bijvoorbeeld hadden niet graag dat zij gefotografeerd werden met hun werkkledij en vuile handen. Volgens hen moet je op een foto staan met gekamde haren, gewassen gezicht en handen en in zondagse kledij.

Jos Bogaerts uit Rijkevorsel is al van in de jaren '70 bezig geweest met het opstellen van een algemene lijst van alle Hoelen-postkaarten. Johan Van Elst heeft deze gegevens verder uitgewerkt, zodat we nu een goed beeld hebben van de verzameling. "Als er nog voor iemand een standbeeld moet opgericht worden," zegt Jos Bogaerts, "dan is het voor Frans Hoelen." Zonder Frans zouden we niet geweten hebben hoe onze Kempen eruit zagen in de jaren rond de vorige eeuwwisseling (1900).

De data in de vijfde kolom zijn de gegevens van de oudste afstempeling van de postkaart (daarom nog niet specifiek van de bewuste postkaart, maar in de buurt daarvan volgens het inventaris). Hoe ouder de afstempeling, hoe dichter we de uitgiftedatum benaderen. Op dit gebied is er dus nog wat werk aan de winkel. Zonder de specifieke vermelding in kolom 4 dat de postkaart een zicht uit Gooreind is, zijn de andere zichten uit Wuustwezel.

1	2	3	4	5	6
56	Zicht op de vijver-vue sur l'etang- Het Sterbosch		dubbel nr	21/04/1904	
210	Het Sterbosch	dubbel nr		6/01/1902	
212	Chateau de Wuustwezel	dubbel nr	(2 versies)	6/01/1902	
266	Steenweg Antw-Breda			22/05/1904	
269	De Kerk				
246	In 't Dorp			11/04/1902	
333	Inkoom in 't dorp			21/06/1902	
345	Stv Josephs Godshuis				
348	Soeurs Franciscaines Missionnaires		Gooreind		
350	Zicht op de kerk		Gooreind		

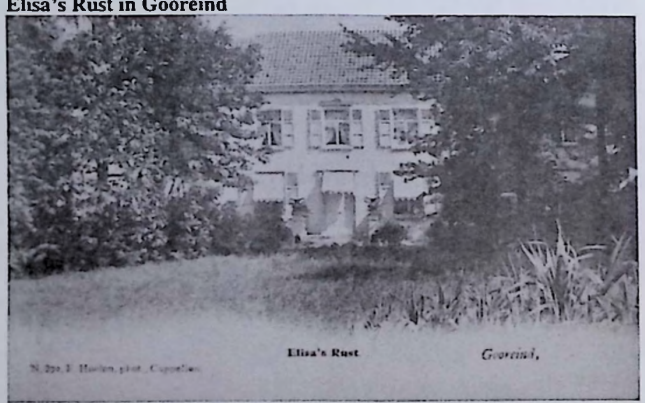
Zicht op de kerk van Gooreind

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

355	In de Jager: Statie Stoomtram	Gooreind	4/07/1902
369	Gemeenteplaats Gooreind?		
370	Elisa's Rust	Gooreind	

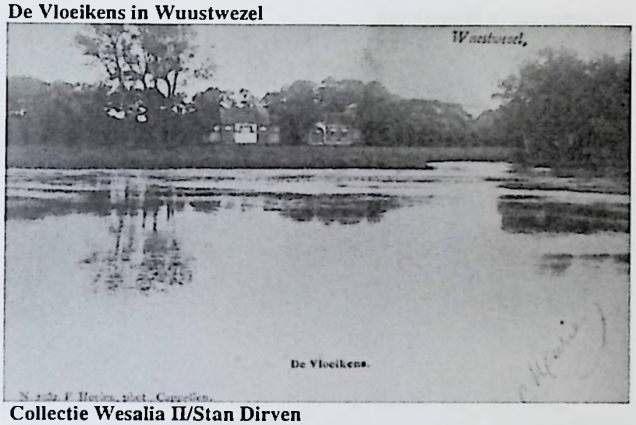
Elisa's Rust in Gooreind

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

404	Villa Elisa	Gooreind	
417	Zicht op de vijver. Chât. de Wuestwezel		
418	Handelslei		
419	Sigarenfabriek M. Verellen		
453	Vue du chateau de Wuustwezel Zandhoven?		
580	Het Sterbosch		
646	Le couvent. Colonie Missionnaire dubbel Loenhout?	Gooreind	28/10/1902
928	Chateau de Wuustwezel		20/06/1903
1032	De Vloeikens		6/10/1903

De Vloeikens in Wuustwezel

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

1033	Inkoom van 't dorp		
1041	In de weide		Gooreind
1042	Buitenverblijf		Gooreind

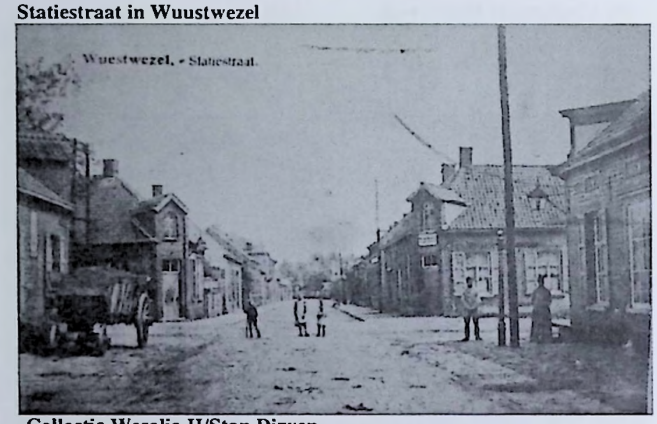
Buitenverblijf in Gooreind

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

1043	Les Châteaus de Gooreind		Gooreind	
1097	Het Sterbosch	dubbel nr		21/10/1903
1098	De Markt			
1099	In de Ster-Belgisch Kantoor Segers-Cools			
1100	Hotel het Posthuis			
1132	Château de Wuestwezel			
1160	Terugkeer uit de weide herdruk			
1346	Sigarenfabriek Verellen			24/07/1905
1347	Statiestraat			

Statiestraat in Wuustwezel

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

1348	Kasteel 'Sterbosch'		
1349	Café Hollandsch Hof		
1350	Café Statie Tram. J.Cools		
1351	In de Kleine Bazar		
1481	Zicht op het Gemeentehuis		
1482	De molen		
1483	In 't Dorp		
?	Steenweg op Brecht		
1484	Steenweg Antwerpen-Breda		
?	Dorpstraat		
1485	De Kerk	Gooreind	
1487	Café In de Jager	Gooreind	
1583	Posterij Hof	Gooreind	
2065	Sigarenfabriek Verellen		11/09/1906
3049	Het Sterbosch		4/12/1906
3050	Zicht op den kleinen steenweg		

Kleinen Steenweg in Wuustwezel

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

3051	Het Gemeentehuis	
3052	Hotel Het Posthuis.Verlooy-Hens	4/12/1906
3053	De Pastorij	
3054	Zicht in 't Dorp	

Dorpsstraat in Wuustwezel

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

3055 Handelslei

Handelslei in Wuustwezel

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

3056	De Statiestraat	
3057	Chateau de Wuustwezel	
3444	De Kerk. Binnenzicht	29/07/1907
3445	Ellegoederenmagazijn De Gouden Ster	
3446	Café het Hollands Hof	
3995	Dorpszicht	4/10/1908
3998	Het Sterbosch	
3999	Château de Wuestwezel	
4000	Steenweg naar Brecht	
4046	Steenweg naar Antwerpen	
4049	Zicht aan 't Gemeentehuis	

4050	Handelslei		
4055	Café 'In de Jager'		
4236	Zicht in't dorp		31/05/1909
6321	Vue panoramique	Gooreind	21/09/1911

Panoramisch zicht Gooreind

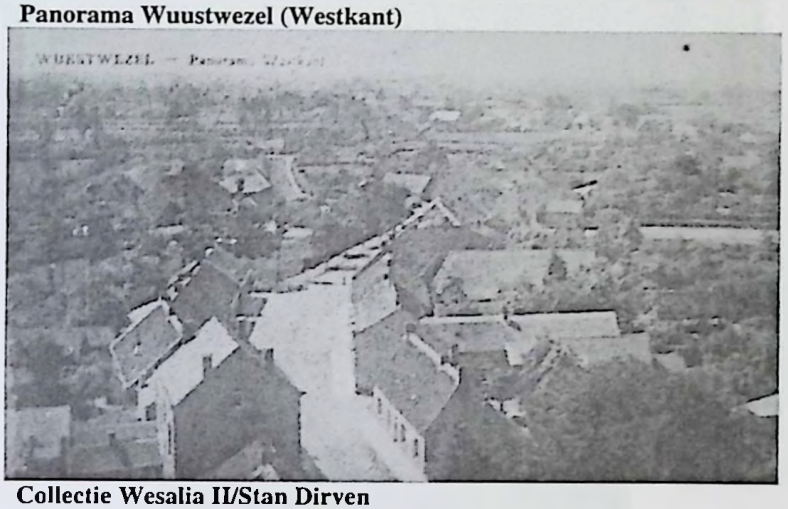

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

6322	Chateau de Gooreind- avenue de l'eglise	Gooreind	21/09/1909
6323	Chateau de Gooreind	Gooreind	
6857	Château de Gooreind. Un Entrée		8/07/1913
6859	Château de Gooreind		
8085	Café 't Zwart paard	Gooreind	12/07/1914
8451	Gasthuisstraat	Gooreind	18/06/1921
8452	Gemeenteboschstraat Bredastraat?	Gooreind	
8493	Het Sterbosch		
8494	In de weide		
8495	Zicht aan het Sterbosch		
8496	Het Sterbosch		
8497	Dorpszicht		
8498	Het Rustoord		
8499	(Dorpszicht)		
8500	Handelslei		

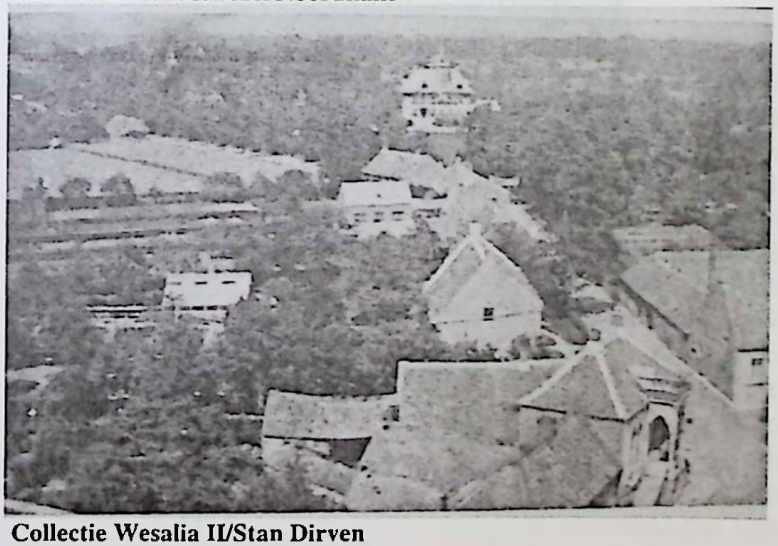
8501 Panorama (Westkant)

Panorama Wuustwezel (Westkant)

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

Panorama Wuustwezel Noordkant[4]

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

8502 Binnenzicht der kerk
8504 Het Kasteel
8505 Altaar van 't Heilig Lijden
8680 t Vaarthuisje 3/02/1922
8681 Kloosterstraat

[4] Deze postkaart is niet opgenomen in de lijst, maar is wel gesigneerd door Frans Hoelen (Jan De Meester)

Kloosterstraat in Wuustwezel

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

8682	De Vloeykens		
8683	Brugje aan de Vloeykens		
8684	Zicht in 't Dorp		
8686	Het Bouwken		
8687	Zicht aan de Torekens		
8688	De Driehoek		
8689	Zicht aan 't Zwart hekken		
8701	W. Van den Heuvel en kinderen		
8884	Hotel Restaurant De Vrije Burger		21/08/1923
8885	Hotel Restaurant De Vrije Burger		
8886	Hotel Restaurant De Vrije Burger		
8887	Lusthof van het hotel 'De Vrije Burger'		
8895	Panorama - dorp	Gooreind	
8896	Kasteel van Gooreind Mr Koch	Gooreind	
8897	Kasteel van Gooreind Mr Koch	Gooreind	
8898	Grot O.L.V. van Lourdes	Gooreind	
8900	Zicht in 't dorp	Gooreind	
8901	Tramstatie	Gooreind	
8902	Posterij Hof	Gooreind	
8908	Zicht aan de beek		
8909	Zicht aan de beek		
8910	Berkenwegje		

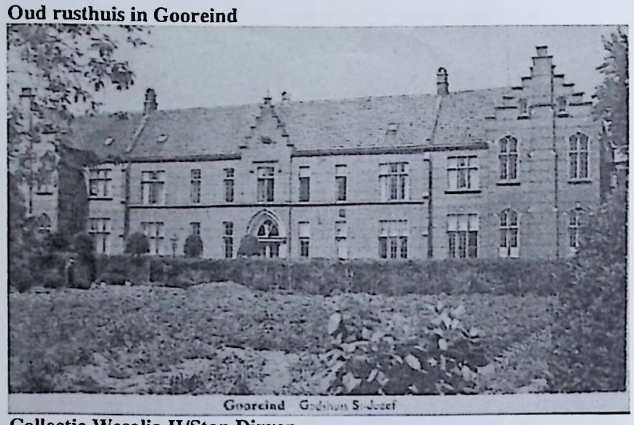
Berkenwegje in Braken

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

8911	Brugje aan Terrijk		
8912	Brugje aan Terryck		
9341	Hotel De Vrije Burger		11/02/1925
9343	Brugje aan Terryck		
9345	Hoeve de Vloeikens		
9347	Piloon	Gooreind	
10138	Gasthuis	Gooreind	16/08/1929
10139	Tramstatie	Gooreind	
10140	Kasteel Koch de Gooreind	Gooreind	
10143	Kerkzicht	Gooreind	
10144	Statiestraat	Gooreind	
10146	Keiven Zwemplaats	Gooreind	
10147	Kasteeldreef	Gooreind	
10148	Keiven Zwemplaats	Gooreind	
10149	Statiestraat	Gooreind	
10151	Posterij Hof	Gooreind	
10152	Bredabaan	Gooreind	
10153	Het Kasteel	Gooreind	
10154	Tramstatie	Gooreind	
	hernummering		
321	Klooster der Zusters der Christelijke Scholen		Gooreind
	25/07/1933		
420	Kerk	Gooreind	2/08/1936
422	Godshuis St Jozef	Gooreind	

Oud rusthuis in Gooreind

Collectie Wesalia II/Stan Dirven

424	De Huik'	Gooreind
425	(Oud-Gooreind) Kempische Hoeve	Gooreind

Bibliografie:

- BOGAERTS Jos, "Rijkevorsel in de postkaarten van de familie Hoelen", in: *Jaarboek 2004 Heemkundige Kring van Rijkevorsel*, pp. 215-233.
- BOGAERTS, Paul e.a., *Metamorfose 100 jaar Sint-Mariaburg*, Herentals, 2006, pp. 103-104.
- DE SCHUTTER H., "Kapelse koppen" Frans Hoelen in de publicatie van de Gemeentelijke Culturele Raad van Kapellen, 5 jg., nr. 2, december 1977, pp. 20-24.
- LAMBRECHTS-AUGUSTIJNS Hugo, "Wijnegem in de postkaarten van Frans Hoelen", in: *Jan Vleminck*, Wijnegem, 2001, pp. 65-70.
- LAMBRECHTS-AUGUSTIJNS Hugo, "'s-Gravenwezel in postkaarten van F. Hoelen", in: *De Drie Rozen*, 35 jg., nr. 140, 4de trim. 2001, pp. 16-18.
- LAMBRECHTS-AUGUSTIJNS Hugo, "Malle in de postkaarten van Frans Hoelen", in: *Contactblad Heemkring Malle*, 21 jg., nr. 3, juni 2002, pp. 10-14.
- LAMBRECHTS-AUGUSTIJNS Hugo en BASTIAENSEN Jean, "Inventaris van de Hoelen-postkaarten van Kalmthout", in: *Calmpthoutania*, 3 delen, 54 jg. (2002) nr. 1, pp. 33-40; nr. 2, pp. 74-80; nr. 3, pp. 114-123.
- LAMBRECHTS-AUGUSTIJNS Hugo en VAN POPPEL Charles, "Schoten in postkaarten van Frans Hoelen", in: *Scot*, 29 jg., nr. 112, mei 2003, pp. 153-164.
- VAN ELST Johan, "Hoelen: Datering en Klassering", in: *'t Bruggeske*.
- VAN ELST Johan, *Catalogus Hoelen*, Kapellen, s.d.

Dit jaar viert het gemeentehuis zijn 100ste verjaardag. Als heemkundige kring kunnen we niet zomaar laten voorbijgaan en daarom brengen we een kleine bijdrage, niet rechtstreeks over het gemeentehuis zelf, maar over een familie die op politiek vlak een belangrijke rol speelde in Wuustwezel. Leest u maar hoe familiebanden in elkaar zitten.

Dit werk is niet voltooid. Als u aanvullingen of opmerkingen heeft, laat het dan gerust weten.

FAMILIE HENS – HELLEMANS

door Jan Koyen

Toen de familie HENS Jan Baptist en zijn vrouw HELLEMANS Joanna Maria vanuit Kontich naar Wuustwezel kwamen wonen, konden zij niet vermoeden welke belangrijke invloed hun nageslacht zou hebben hier in Wuustwezel. Bij de volkstelling in 1815 woonde het gezin op de Kruisweg nr. 105.

We belichten hier alleen de invloed op het politiek vlak van de familie en aanverwanten.

2. HENS Petrus Josephus, geboren te Wuustwezel op 27 november 1769, zoon van HENS Jan Baptist en van HELLEMANS Joanna Maria.
Gehuwd met MICHIELSSEN Anna Maria, geboren te Wuustwezel op 3 juli 1788, dochter van MICHIELSSEN Joannes Guilaume en van ANTHONISSEN Clara Antonia.
HENS Petrus Josephus komt in het jaar 13 (1804-1805) als vervanger samen met MICHIELSSEN Joannes Guilaume in de gemeenteraad.
In 1818 legt kasteelheer Ignatius Joseph DE VINCK DE WEZEL, de eed af als burgemeester.
HENS Petrus zetelt dan nog in de gemeenteraad. Door het systeem van tweejaarlijkse uitredingen wijzigt de samenstelling van de gemeenteraad voortdurend. Bij de uittreding van 1822 is HENS Petrus Jozef uittredend schepen, maar hij wordt herkozen.
Op 2 januari 1828 is hij kandidaat om zich zelf op te volgen.

3. HENS Joannes Josephus, geboren te Wuustwezel op 23 mei 1815, zoon van HENS Petrus Josephus en van MICHIELSSEN Anna Maria.
Gehuwd met VAN DEN BERGH Adriana, geboren te Wuustwezel op 4 oktober 1829, dochter van VAN DEN BERGH Adrianus Antonius en van PEETERS Maria Antonia Cornelia.
HENS Joannes Josephus zal burgemeester BAEYENS JACOBUS opvolgen in 1843. Op 16 januari 1843 legt hij de eed af bij de gouverneur te Antwerpen.
HENS Joannes Josephus is postmeester-landbouwer en hij zal de gemeente besturen tot aan zijn dood op 28 februari 1875, een bestuursperiode van maar liefst 32 jaar.

3a. HENS Joanna Petronella, geboren te Wuustwezel op 2 mei 1818, dochter van HENS Petrus Josephus en van MICHIELSSEN Anna Maria.
Gehuwd met VERGOUWEN Guilielmus Franciscus, geboren te Hoogstraten op 2 juli 1807, zoon van VERGOUWEN Martinus Gommarus en van VAN PELT Maria Elisabeth.

4b. VERGOUWEN Carolus Joannes Antonius, geboren te Wilrijk op 1 mei 1844, zoon van VERGOUWEN Guilielmus Franciscus en van HENS Joanna Petronella.
Gehuwd met HOUTZAEGER Sophia Maria, geboren te Veurne op 13 november 1845, dochter van HOUTZAEGER Ludovicus Josephus en van MESDACH Maria Theresia.

5a. VERGOUWEN Maria Joanna Sophia, geboren te Wilrijk op 22 oktober 1868, dochter van VERGOUWEN Carolus Joannes Antonius en van HOUTZAEGER Sophia Maria.
Gehuwd met VRINTS Julius Joannes Antonius, geboren te Hoogstraten op 31 januari 1870, zoon van VRINTS Petrus Joannes en van MICHIELSSEN Anna Cornelia Constantia.
VRINTS Julius was geneesheer, zijn vader VRINTS Petrus was griffier en gemeenteraadslid.

VRINTS Lucia Maria Sylvia Emiliana, geboren te Merksplas op 3 september 1910, dochter van VRINTS Julius Joannes Antonius en VERGOUWEN Maria Joanna Sophia.
Gehuwd met DECKERS Norbertus Adolf Maria.
VRINTS Lucia is de eerste vrouw die zetelt in de gemeenteraad, namelijk in 1958. (Zie ook verder)

4. HENS Joannes Jacobus, geboren te Wuustwezel op 4 januari 1870, zoon van HENS Joannes Josephus en van VAN DEN BERGH Adriana.
Gehuwd met CLYNMANS Maria Catharina, geboren te Wuustwezel op 24 april 1869, dochter van CLYNMANS Willem Florimondus en van BUYS Maria Louisa.
Hens Joannes Jacobus zal burgemeester VERHAEGEN Eugeen opvolgen in 1906 Hij was fruitteler van beroep. Hij zal burgemeester blijven tot aan zijn overlijden in 1923. Tijdens de eerste wereldoorlog moet hij naar Nederland vluchten omwille van de verdwenen wapens die Arthur Boel had verstopt en waarvoor deze door de Duitsers is gefusilleerd in 1917. Tijdens deze periode is J. Van Looveren dienst doende burgemeester.
Zijn schoonvader CLYNMANS Willem Florimondus, een dokter, was van 1878 tot 1881 eveneens burgemeester. Door allerhande problemen neemt CLYNMANS Willem ontslag als burgemeester en vertrekt in 1881 naar Antwerpen.

4a. HENS Joanna geboren te Wuustwezel op 20 april 1865, dochter van HENS Joannes Josephus en van VAN DEN BERGH Adriana.
Gehuwd met DECKERS Franciscus, geboren te Kallo op 18 april 1854 zoon van DECKERS Judocus Ignatius en van VAN GIJZEL Isabella Francisca.

5. DECKERS Norbert Adolf Maria, geboren te Wuustwezel op 22 september 1904, zoon van DECKERS Franciscus en van HENS Joanna.
Gehuwd met VRINTS Lucia, geboren te Merksplas op 3 september 1910, dochter van VRINTS Julius Joannes Antonius en van VERGOUWEN Maria Joanna Sophia.
DECKERS Norbert die dokter van beroep is, zal van 1947 tot aan zijn dood in 1954 als brugemeester onze gemeente besturen.
Zijn vader Franciscus DECKERS zetelde eveneens als raadslid in de gemeenteraad (1891).
In het jaar 1958 zetelt VRINTS Lucia als eerste vrouw in de gemeenteraad.

6. DECKERS Eric Maria Edmondus, geboren te Wuustwezel op 7 december 1942, zoon van DECKERS Norbert en van VRINTS Lucia.
Gehuwd met LEYSEN Martine, geboren te Antwerpen op 28 mei 1947, dochter van LEYSEN Louis en van SCHOTS Fernande.
Hij zal ook in de voetsporen treden van zijn vader, maar door omstandigheden zal hij nooit zetelen in de gemeenteraad. Zijn vrouw LEYSEN Martine echter zal dit wel.

Zoals u ziet heeft de familie HENS heel wat teweeg gebracht in Wuustwezel. Men zegt wel eens dat het bloed kruipt waar het niet gaan kan. De microbe moet wel degelijk in het bloed gezeten hebben. We kunnen wel stellen dat zij de gemeente mee hebben gemaakt zoals we ze nu kennen. Zij zijn mee de grondleggers van belangrijke projecten zoals de Bredabaan, de bouw van het oude gemeentehuis, de inhuldiging van de tram, enz..
Wanneer we op het kerkhof rondwandelen, komen we de grafmonumenten van enkele van deze families tegen. Laten we ervoor zorgen dat deze zeker niet verdwijnen. Zij verdienen het bovendien om opgekuist en gerestaureerd te worden.

Bronnen:

Vermeiren, R., *Wuustwezel Politiek 200 jaar stemmen en kiezen.*

Leunen, M., *Historisch Fotoboek Wuustwezel/Gooreind*, Wuustwezel, 1984.

Eigen opzoekingswerk in archieven van de burgelijke stand Wuustwezel.

SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN DE FAMILIE.

1. HENS Jan Baptist
o Contich 21.05.1739
+ Wuustwezel 03.07.1808
x Kontich 13.09.1768
HELLEMANS Joanna Maria
o Contich 20.05.1739
+ Antwerpen 01.03.1830

2. HENS Petrus Josephus
o Wuustwezel 27.11.1769
+ Wuustwezel 17.03.1835
x Wuustwezel 20.01.1812
MICHIELSSEN Anna Maria
o Wuustwezel 03.07.1788
+ Wuustwezel 21.10.1835

3. HENS Joannes Josephus
o Wuustwezel 23.05.1815
+ Wuustwezel 28.02.1875
x Wuustwezel 29.04.1856
VAN DEN BERGH Adriana
o Wuustwezel 04.10.1829
+ Wuustwezel 09.03.1889

3a. HENS Joanna Petronella
o Wuustwezel 02.05.1818
+ Antwerpen 25.07.1899
x Wuustwezel 21.06.1843
VERGOUWEN Guilielmus
o Hoogstraten 02.07.1807
+ Antwerpen 25.11.1887

4. HENS Joannes Jacobus
o Wuustwezel 04.01.1870
+ Wuustwezel 26.11.1923
x Wuustwezel 31.05.1904
CLYNMANS Maria Catharina
o Wuustwezel 24.04.1869
+ Wuustwezel 07.12.1936

4a. HENS Joanna Maria
o Wuustwezel 20.04.1865
+ Wuustwezel 28.05.1931
x Wuustwezel 12.11.1889
DECKERS Franciscus
o Kallo 18.04.1854
+ Wuustwezel 08.07.1938

4b. VERGOUWEN Carolus
o Wilrijk 01.05.1844
+ Wilrijk 30.08.1910
x Veurne 02.07.1866
HOUTZAEGER Sophia
o Veurne 13.11.1845
+ Wilrijk 17.10.1926

CLYNMANS Willem Florimondus Joanna
o Leuven 29.01.1840
+ Borgerhout 27.07.1897
x Zundert 02.03.1868
BUYS Maria Louisa
o Zundert 02.11.1841
o Hoogstraten 31.01.1870
+ Wuustwezel 09.10.1875

5. DECKERS Norbert Alphons
o Wuustwezel 22.09.1904
+ Wuustwezel 29.10.1954
x
VRINTS Lucia
o Merksplas 03.09.1910
+ Wuustwezel 27.08.1997+

5a. VERGOUWEN Maria
o Wilrijk 22.10.1868
+
x Wilrijk 09.04.1902
VRINTS Julius Joannes

6. DECKERS Eric
o Wuustwezel 07.12.1942
+ Brasschaat 18.05.1991
x
LEYSEN Martine
o Antwerpen 28.05.1947

Het klooster van de zusters Fransiscanessen te Gooreind.

"Geest van de Zusters blijft bewaard"

Door Stan Diven

KORTE GESCHIEDENIS VAN GOOREIND

De geschiedenis van Gooreind is niet van oude datum. Wat nu Gooreind is, was tot diep in de 18de eeuw niet veel meer dan een wildernis van heidevlakten en vennen. Er was enkel een schaarse, schamele behuizing in Oud-Gooreind – Boeren-Gooreind zoals de mensen het gewoonlijk noemen – Klein-Gooreind, Akkerveken en Noordheuvel. Deze gehuchtjes waren gelegen aan het einde van de "Gooren", een moerassige streek begroeid met biezen, riet en schrale dennen. Een gedeelte van de gronden was ontgonnen. Een paar boerderijtjes lagen er verspreid tussen.

Voordat Gooreind een zelfstandig gehucht werd met eigen kerk en eigen school, was er van dat nieuwe dorp, 'Nieuw-Gooreind' – de huidige dorpskom met omgeving zoals het op de militaire kaarten vermeld stond – nog geen sprake. Toen had die plaats het uitzicht van een Oud - Kempense streek, een natuurschone wildernis. Enkele straatnamen wijzen nog op het vroegere uitzicht: Gemeentebos, Goorbosstraat, Bosduinstraat, Venstraat, Keienvenstraat, Noordheuvel, Berkenrijs et cetera.

Zeer lang geleden reikte het heidegebied van West-Europa van Frankrijk tot over Nederland en België. De Kempen was de voornaamste heidestreek. Op de magerste gronden woekerde de heide en op betere gronden vond men bossen. De mastbossen werden pas aangeplant in de zeventiende eeuw. Heidegronden vruchtbaar maken is een lastige taak en van lange duur, vooral wanneer we te maken hebben met hoge heiden met zandbestuivingen en heuvels met vliegzand. De ondervinding had geleerd dat men op deze heidegronden eerst dennenbossen moest planten en later pas weiden en velden mocht aanleggen. Tijdens de regering van Maria -Theresia van Oostenrijk van 1740 tot 1780, werden noordse dennen aangeplant. De heide werd veroverd, zodat we in ons dorp nog slechts enkele plaatsen vonden die met heide bedekt waren. Dennenbossen zijn ook heel schaars geworden. Vennen en moerassen kan men nog aantreffen op het militair domein. Het schietveld geeft ons een tamelijk juist beeld van hoe onze streek er eertijds uitzag. De meeste bossen zijn evenwel gerooid om meer ruimte te geven voor de schietoefeningen.

DE OUDE BAAN

De Oude Baan was een deel van de grote verbindingsweg van Antwerpen naar Breda. Ze begon op grondgebied van Maria-ter-Heide aan het 'Dennenhof'. Daar draaide de baan het domein Koch in. Langs Oud-Gooreind liep deze weg verder tot aan de kapel van Westdoorn. Hier draaide de weg links de St.-Willibrordusstraat in. Dan reed men verder tot bij de molen aan de Kalmthoutse steenweg. Men stak deze baan over en men reed verder door de Baan tot aan de Kruisweg. Daar konden reizigers terecht in de afspanning "Den dobbelen Arendt". De weg liep verder tot op Tereik. Van Tereik reed men naar het Nederlandse Wernhout. Hier sprak men niet meer over de Bredabaan, maar over de Napoleonsweg.

Vroeger was er alleen maar sprake van kronkelende aardewegen met in het midden een karrenspoor. Gekasseide wegen waren eerder zeldzaam. Sommige banen, vooral in de buurt van de steden, kenden evenwel druk verkeer: diligences, postkoetsen of voerlieden uit de

dorpen die zorgden voor de bevoorrading van de winkels en speciale bestellingen. De diligences waren openbare wagens die dienden voor het vervoer van reizigers en die op vastgestelde dagen en uren aankwamen en vertrokken in de dorpen. De afstanden werden tamelijk snel afgelegd, want de paarden werden na enkele kilometers verwisseld in de afspanningen langs de wegen. Langs die wegen vond men hier en daar ook een rustplaats. Zo'n rustplaats werd door de mensen 'schors' genoemd. Aan de Oude Baan in het domein Koch was er één aan het Rietven in de streek van de Vennekens. Deze schors hoorde toe aan de gemeente, maar werd door de heer Koch beplant en uitgebaat. Deze schors was zeer belangrijk. Ze dienst als kleine marktplaats waar de reizigers koopwaren konden verhandelen. Het ven was een drinkplaats voor de paarden. Deze afspanning werd nog druk bezocht als de Bredabaan reeds was aangelegd.

DE BREDABAAN

Het zal de lezer misschien verwonderen dat we de geschiedenis van Gooreind aanvangen met de aanleg van de Bredabaan. We doen dit omdat de aanleg van deze baan van zeer groot belang is geweest voor de ontwikkeling van de noordelijke streek van Antwerpen. Zij was de verkeers- en levensadem van de streek. Wuustwezel lag halverwege tussen de twee belangrijke garnizoenssteden Antwerpen en Breda. In 1802 schreef de prefect van het departement der Twee Neten, d' Herbouville, dat geen enkele weg de heidevlakten in de Antwerpse Kempen doorkruiste. Indien men deze streek niet door en door kende, kon men enkel vertrouwen op zijn oriëntatievermogen om zijn bestemming te kunnen bereiken.

De aanleg van een weg was het beste middel om de heide te ontginnen. Eenmaal de grond ontgonnen, kwamen er wegen en begon de bebouwing. Deze bebouwing hield op waar de aanleg van de weg stopte. Vóór de aanleg van de Bredabaan bestond de verbinding enkel langs zandwegen. In Wuustwezel ging dat van het huidig 'Dennenhof' dwars door het huidig domein Koch, de huidige Oude Baan, Oud-Gooreid, Akkerveken, Sint-Willebrordusstraat, Baan, Kruisweg, Braken, Tereik en dan naar de Nederlandse grens. Het traject 'Dennenhof' tot aan de huidige Oude Baan (hoek Beukendreef), is verdwenen. De rest van het tracé is ongewijzigd gebleven. Het was een slingerende weg die tevens de verbinding vormde tussen de nederzettingen, die als eilandjes verspreid lagen in de eindeloze heidevlakten die bezaaid waren met vennen en bossen.

Gooreind bestond niet eens. Het was één grote heidevlakte waar geen mensen woonden. Geleidelijk werd de Bredabaan aangelegd. Dat ging zeer traag en in verschillende fases. Op 20 augustus 1802 ontving de meier (burgermeester) van Wuustwezel een schrijven van de prefect van het *Département des deux Nèthes*, met het grote nieuws 'Zijne Majesteit de Keizer' de aanleg beval van de baan van Antwerpen naar Breda. De bewoners van de gemeenten Antwerpen, Merksem, Ekeren (waaronder Brasschaat) en Wuustwezel konden voor het vervoer zorgen. Het nieuws over de aanleg van een grote baan werd vol enthousiasme onthaald. Maar er ontstond ook grote herrie tussen de bewoners van het dorp en die van de Kruisweg. Ieder wilde die nieuwe baan met kasseien zo dicht mogelijk bij zich hebben. Eerst op 28 juli 1810 viel de beslissing. Een rechte steenweg die de kom van de gemeente doorsneed, werd veel schoner en efficiënter geacht dan een kronkelende baan die slechts twee of drie gehuchten raakte.

De Bredabaan aan de ingang van het klooster van de zusters Franciscanessen

Gooreind kreeg een rechte baan waarlangs geen enkel huis stond. Maar op 4 oktober 1813 kocht Jean François Joseph Mertens, *Maître de la poste à chevaux à Anvers*, 100 hectare heidegrond van de gemeente. François Mertens kwam dus in het bezit van grond voor het oprichten van een paardenpost. Voor de rest werd er nog niet tegen de Bredabaan gebouwd. Op de kadasterplannen van 1834-1835 stonden er slechts 8 huizen. Bijna de hele streek was in bezit van grootgrondbezitters. Slechts zeer geleidelijk zou daar verandering in komen. We moesten daarvoor wel wachten tot na 1750. De nieuwe grote steenweg, in 1811 dwars door het dorp aangelegd, bevorderde meer en meer de ontginning en bebouwing van de streek.

HET KLOOSTER VAN DE ZUSTERS FRANCISCANESSEN

Het was Josephus Reyniers-Vrancken, koopman uit Antwerpen, die op 6 oktober 1845 een eigendom kocht van 33 ha 21a 15 ca met daarop een huis dat door August Carlier, *conducteur de diligences*, in 1836 was gebouwd. Regelmatig kocht Reyniers-Vrancken grond bij, zodat hij in 1877 een eigendom bezat van 97 ha. Zijn eigendom lag zowat over heel Gooreind verspreid. Op het terrein dat later eigendom zou worden van de zusters Fransiscanessen, bouwde Josephus in 1848 twee aanpalende huizen op de plaats van het huis dat hij gekocht had van Carlier. In 1859 bouwde hij een hoeve die nu nog bestaat. Heel wat jaren werd ze gebruikt als kamphuis'. Nu is ze gerenoveerd en zal gebruikt worden als educatief centrum. Josephus bouwde nog een huis dat later verbouwd werd aan de Engelse Rijtweg 1. Jozef Reyniers, die kinderloos stierf, was een groot weldoener In Gooreind. Voornamelijk dank zij hem kon men de eerste kerk en het gasthuis bouwen. Bij zijn overlijden schonk hij aan zijn werkvolk een legaat dat groot genoeg was om een woning aan te schaffen.

Dit is de oude nog bestaande (maar gerenoveerde) hoeve. Frans Van Dijck was er de laatste hovenier. Hij bouwde in de jaren '60 een woning aan de Bredabaan. Hij bleef werken op de nieuwe boerderij. De oude hoeve werd ingericht als kamphuis 'De Heidebloem.'

Deels door een akte van verkoop, deels door erfenis, kwam het ganse eigendom van Jozef Reyniers toe aan zijn neef Hyppolyte Janssens-de Burges van Brussel. De eigendom werd in de akte beschreven als landhuis, hoeve, schuur en stallen, twee jachtpaviljoenen, twee hoeven,... in totaal 88 ha 86 a 75 ca. Janssens voegde de twee huizen van Reyniers samen tot één geheel en bouwde in 1881 de portierswoning aan de Bredabaan 735. In 1883 werd Henricus Amandus Blôte-Janssens eigenaar en ging er wonen.

Nadat Blôte verschillende stukken eigendom had verkocht, verkocht hij op 22 maart 1895 de eigendom in onverdeeldheid aan acht vrouwen, waarvan drie religieuzen (twee wonende in Antwerpen en één in Parijs) en vijf eigenaressen (wonende in Parijs). Het was vooral op vraag van kardinaal Goossens, stichter van de orde der Franciscanessen of Missionarissen van Maria, dat in Gooreind een vormingshuis voor toekomstige missionarissen werd aangekocht. Naast de boerderij werden ateliers opgericht om werk te verschaffen aan jonge meisjes. Er moest ook op de boerderij gewerkt worden. Niet alle zusters moesten echter op de akker werken. Enkel de zusters die geen plaatje in hun kap droegen behoorden tot de werkende klasse. Het waren meisjes van simpele komaf die niets van thuis meekregen hadden. Zij moesten hier hard werken.

Het domein was 42 ha 89 a 35 ca groot. Het werd meteen door de zusters Franciscanessen in gebruik genomen. Het was een prachtig domein. Jaren later werden er de opnamen gemaakt voor het T V- feuilleton 'Jeroom en Benjamien'. In 1905 werd de eigendom overgedragen aan drie gezusters le Jariël, verblijvende in Fribourg en Rome, om ten slotte in 1923 te worden overgedragen aan de vzw Zusters Fransiscanessen van Maria. De paters van Scheut die sinds de stichting vrienden waren geworden, deden stappen bij de zusters om missionarissen te bekomen voor Congo. Kardinaal Goossens, die dit plan steunde, ondernam de nodige stappen bij de stichteres van de Franciscanessen Missionarissen van Maria. Zij ontving die vraag met grote vreugde. Om zusters voor te bereiden op deze missie, wilde Maria van de Passie een *missiekolonie* in Gooreind. De paters van Scheut beloofden de zusters daarbij te helpen. Maar

pastoor Van den Akkerveken was niet zo opgetogen met de komst van de zusters. Op 3 juni 1895 schreef hij volgende brief aan de Z.E.H. Deken.

Gooreind (Wuustwezel) 03/06/1895

Zeer Eerwaarde Heer Deken,

Ik ben zo vrij om u te berichten dat de zusters Franciscanessen, missionarissen, alhier sedert enige tijd, zijn gevestigd, hunne kapel al voor het publiek geopend hebben. Dat zij noch woorden, noch processies sparen om het volk te lokken tot groot nadeel van de parochiale kerk. Zij verklaren hoog op dat iedereen in hunne kapel zijne plichten kan en mag vervullen. Sedert 14 dagen hebben zij 's zondags en met de feestdag een soort van processie ingericht, zo gezegd ter ere van de H. Geest. Dit alles heeft voor gevolg dat hunne kapel druk bezocht wordt, niet alleenlijk in het lof maar ook in de mis. Verschillende parochianen van Wuustwezel (de pastoor heeft er U ook van verwittigd en uwe tussenkomst gevraagd op het kapittel) en van Gooreind wonen er de H. Mis bij, en hun getal groeit van zondag tot zondag aan met verschillende personen van Gooreind, die er min of meer door hun werk van afhangen. De zusters verlangen dat deze mensen ook anderen mee lokken om de mis bij hen te komen bijwonen. De mis begint er een half uur later als in de kerk en er wordt niet gepredikt, zodat alles gauw afgelopen is. Boven heb ik vermeld tot nadeel van de kerk; en inderdaad, als het mag blijven duren dan zullen de inkomsten der kerk, die nu nauwelijks 800 fr. belopen, ternauwernood voldoende zijn om alle onkosten te dekken, zo ver dalen dat ik in de noodwendigheden der kerk, niet meer kan blijven voorzien en dat ik jaarlijks mijne toevlucht zal moeten nemen tot het gemeentebestuur dat ook niet goed bij kas is. Ten andere die publieke diensten aldaar aan den uithoek van de parochie, strekken tot nadeel der zielen. Immers die de mis er gaan bijwonen zijn niet van de besten van de parochie, en die goed in 't oog gehouden moeten worden. Op die wijze ontvluchten zij mijne bewaking en bestuur. Wat hen betreft, al weer tot nadeel van de zielen. Immers de jonge jongens en de jonge meisjes zowel van de boeren als van de werklieden trekken er naar toe. Maar die uithoek is langs eenzame wegen en keren er langs weer. De boerenmeisjes tot hiertoe goed bewaard,gaan er gelegenheden hebben van verkeringen en verenigingen schadelijk aan hun geestelijk welzijn en zeker met de winterdagen. Dan zal het lof zo wel als nu kwart na vier uren geschieden, dus met den donkere. Wat gaat er dan allemaal gebeuren? Des te meer daar het volk van alle kanten er naar toe komt. Gisteren, Sinksendag, weer al processie met een overhoop aan volk. Toekomende feestdag van het sacrament al weer processie. De Eerwaarde Heer Directeur heeft het mij bevestigd en in 't voorbij gaan gezegd. Ik geloof dan de Directeur, die braaf is, doch te jong en te weinig ondervinding heeft. De processies, die van 15 augustus, zijn al aangekondigd van de eerste en tweede week dat de mannen hier zijn. Zij maken alles publiek om het volk te winnen. Of ze nu permissie hebben voor die processies, ik weet er niets van. Ik heb u alreeds gezegd dat ze op de gehele maand mei ene oefening wilden doen ten 8 uren 's avonds met den donkere. Doch dat ze, gezien mijne afkeuring, niet hebben durven beginnen. Maar nu hebben ze de maand mei gesloten met ene soort van processie.'s A-vonds ter 9 uren, met den donkeren weeral, met fakkels in de hand en lichten langs de wegen in hun goed, geplaatst, gesloten en dan maar gezongen zodat vele mensen het gehoord hebben en er velen over verwonderd waren. Wat zal er toch allemaal gebeuren?Ik verklaar het opnieuw: Dit kan niet anders dienen dan tot nadeel van de parochie, enz. Ik verzoek en verlang vurig dat er een einde aan die diensten gesteld zal worden. En ik verzoek ook dat Mechelen mij gelieve kennis te geven van de beslissingen. Nu niets wetende moet ik maar zeggen: Te Borgerhout is de kapel der paters gesloten ten voordele van de parochiekerk. Ik hoop hetzelve hier. Hier is

geen reden voor een publieke kapel. Alle woningen zijn dichter bij de kerk behalve drie à vier woningen. Verders dient de dienst in de kerk regelmatig en op behoorlijke wijze gedaan.
Zo durf ik het zeggen: De nonnen bij het einde der diensten staan met ene schotel en vragen aalmoezen aan de mensen. Zij bedelen al genoeg. Wordt er geen einde aan gesteld, kan ik het tegen hen niet meer uithouden. Ik verzoek ze dus vriendelijk dat alles eens goed uit te leggen bij de bazen te Mechelen. Nu ze lopen ook veel te veel rond naar de tram, op straat, enz. Het zijn echte Franse nonnen onze Belgische nonnen. Daar het alsnog niet en gelukkig plegen vragen of beter gezegd ze willen het niet. Ik heb daarboven van fakkeltocht gesproken te 9 uren Nu hunne regel luidt dat ze te 9 uren moeten naar boven gaan om te slapen. En in plaats van naar boven te gaan houden zij fakkeltocht tot bij tien uren. En volgens ik hoor gebeurt het wel meer dat zij 's avonds nog uren in het goed rondwandelen.
De brief is wel wat lang maar vergeef mij, ik legde het u geerne uit.
Aanveerd, Zeer Eerwaarde Heer Deken, de verzekering mijner hoogachting en genegenheid.
C.W. Van den Akkerveken, Pastoor.

PS: Over 14 dagen waren wel 50 personen bij de zusters in de mis 's zondags en ik verzeker U dat het nog zal toenemen en dan heeft de kerk gene inkomsten genoeg voor de diensten.

2de PS: Die jongens, mannen en meisjes zitten in die soort van kapel onder de nonnen, hetgeen niet betamelijk is. De Directeur heb ik in 't begin verwittigd dat ingeval zij in de mis het publiek aanveerden ik er tegen zou opkomen, enz;. doch niets kort eraan.

Zo te zien had de pastoor nogal heel wat grieven. Er zal toch wel een oplossing gevonden zijn, want goed drie jaar later vroeg de pastoor aan de zusters om het onderwijs te komen geven aan de vrije meisjesschool.

Voorgevel van het klooster in de huidige toestand.

In 1883 werd Henricus Amandus Bllôte-Janssens eigenaar en ging er wonen. Nadat Blôte verschillende stukken had verkocht, wilde de familie het groot landhuis en de bijbehorende terreinen verkopen. Het domein werd aangekocht door de missiekolonie. De eerste stichteressen waren drie novicen: één van Châtelets: Marie de Rizzier en twee van Antwerpen: Marie du Christ en Marie Gerardine. Op 25 maart 1895 verlieten zij Moeder

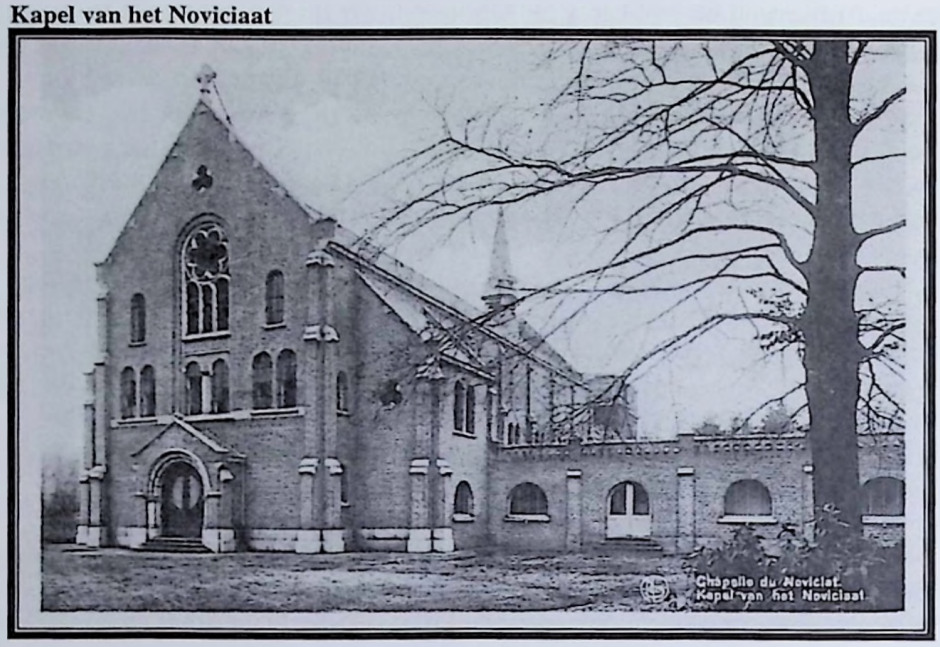
Fernandez te Antwerpen en trokken naar Gooreind. Zij misten echter de tram die hen naar Gooreind moest brengen. In het holst van de nacht kwamen zij aan bij de familie Blôte. Deze ontving de zusters zeer hartelijk. De dag daarop, na het bijwonen van de mis om 6.30 uur in de parochie, en na het ontbijt bij de familie Blôte, werd er een bezoek gebracht aan het eigendom: 45 ha bos, weiden... de hoeve met prachtige koeien, de vijver waar de eendjes in zwommen, de groentehof, te veel om op te noemen kortom. En dan mogen we zeker die mooie dreef niet vergeten die leidde naar al deze pracht.

Van dit prachtig domein maakte, aldus meester Arthur Bosschaerts, eertijds ook het Galgenbos deel uit. Het was gelegen tegen de Brechtse Baan. Alhoewel dit vreedzaam kloosterpand zo zeer in tegenstelling stond met de misdaad, willen we hier toch een klein overzicht geven van de vroegere strafuitvoeringen. Die werden hier van tijd tot tijd ook toegepast. In het Galgenbos stond de gemeentegalg voor de terechtstelling van grote misdadigers. Een laatste maal heeft de galg dienst gedaan in de eerste helft van de negentiende eeuw. Zulke vonnisuitvoering lokte steeds veel toeschouwers.

Rechtspraak berustte vroeger bij de schepenbank, d.w.z. een rechtbank bestaande uit schepenen van de gemeente, onder voorzitterschap van de schout, de vertegenwoordiger van de vorst of diens plaatsvervanger. Die ambtenaar was belast met het handhaven van de orde in de gemeente. De schepenen hadden een dubbele taak: het beheer van de gemeente en het vellen van vonnissen vellen, zowel in strafrechtelijke als in burgerlijke zaken. Er waren minstens zeven schepenen, maar niet allen zetelden in de rechtbank. Voor strafzaken waren er dat gewoonlijk vier. Vandaar de benaming 'voor de vierschaar bannen' als iemand die voor de rechtbank moest verschijnen. Wanneer een onrecht of misdaad was gepleegd, moest de schout de schuldige voor de vierschaar bannen ofwel de schepenen oproepen. In strafzaken gebeurde het onderzoek in open lucht. Kleine misdrijven, bijvoorbeeld verwonding, diefstal, belediging of laster, werden gewoonlijk gestraft met een schadevergoeding, een boete of een bedevaart. Voor zware misdrijven waren de rechters ongenadig en spraken vonnissen uit naar goeddunken: van lichamelijke pijnigingen tot de doodstraf. Dat verschilde van gemeente tot gemeente. De doodstraf geschiedde hetzij door het zwaard, de brandstapel, het rad (op een snel ronddraaiend wiel vastgebonden), door begraving, door vierendelen of aan de galg. Deze laatste straf was de meest gebruikelijke. Lichamelijke pijnigingen bestonden uit het afsnijden van een oor of de tong, het uitsteken van ogen, geseling, brandmerking op de rechterkaak of aan de schandpaal stellen. De beschuldigden werden meestal gedwongen schuld te bekennen. Dit gebeurde door het toepassen van hevige folteringen. Een gevangenisstraf was niet in gebruik. Het gevang diende alleen om de misdadigers in hechtenis te houden tijdens het onderzoek. Men noemde het gevang 'Steen' of 'Vroente'.

Op 23 maart 1895 stond de familie Blôte aan de zusters een gedeelte van het huis af .Een paar dagen later kwamen Marie de la Rédemption en Marie Fernandez de communiteit installeren. De kapel werd in de veranda ingericht. Al in april gaf Kardinaal Goossens de toelating om het H. Sacrament aanwezig te hebben. De eerste mis werd opgedragen op 5 april door een pater van Scheut, die tevens de eerste aalmoezenier werd. De generaal van Scheut kwam hem installeren in het paviljoen aan de ingang. Dit huis zou jarenlang een ideaal 'vakantieverblijf' zijn voor de missionarissen op verlof. En de zusters genoten van mooi verzorgde liturgische vieringen, zoals in de grote kerk. Zo werd Witte Donderdag gevierd door een priester, met diaken en subdiaken. De mensen van het dorp kwamen de hele dag door het rustaltaar vereren.

Kapel van het Noviciaat

De zusters, begeleid door de Paters en bijgestaan door de werklieden, schoten meteen in actie. Hoeve en groentehof werden snel uitgebreid. Het neerhof groeide aan. *In De Schelde* verscheen een artikel over Gooreind: *Binnen enkele jaren zal België fier kunnen zijn op de verschillende werkplaatsen in Gooreind, die allen van het type zijn dat zijn nut kan bewijzen in de missielanden. Alles wat de uitbating van de landbouw betreft komt hier tot bloei, zonder gerucht, in gebed. Het zal het "industriële huis" worden van God.*

12 april 1895
Aankomst van M. Juliana, die van Châtelets kwam. Zij werd aangeduid door Marie de la Rédemption om in te staan voor uitbating van het domein. O.l.v. Paters van Scheut en hun pachters Fons en Liske ging men aan de slag. Novicen van rond de jaren 1930 herinneren zich nog wel de eerste vrijdagen van de maand. Zij mochten de pater vergezellen die de communie naar Fons bracht.

14 april 1895 - Pasen
Eerste Paasfeest dat speciaal gevierd werd dank zij paters van Scheut. Gans de dag was er aanbidding. Ze waren met 19 personen. Na het middagmaal volgde een vrolijke ontspanning in het bos. De zusters raapten de chocoladen paaseieren op die pater Colomban hen had toegezonden. Zij amuseerden zich in bootjes op het water.

30 mei 1895 De eerste postulante
Een meisje, Marie, 15 jaar wilde intreden met haar klein wit geitje. De gemeenschap breidde zich uit in de loop van het jaar. Marie Hélène werd de eerste overste. Postulanten traden in. Novicen uit Antwerpen kwamen naar Gooreind. De gemeenschap telde al 19 zusters.

Zusters Franciscanessen: Intrede der postulanten

Het religieuze leven organiseerde zich. Naast liturgische vieringen werden er ook processies georganiseerd met de kinderen van het dorp. Er was veel werk op het veld, de hoeve, de melkerij, de kaasmakerij enzovoort. Tijdens recreaties in de zomer werden aardbeien, krieken, erwtjes, ... geplukt. Er werd ook gezocht naar geneeskrachtige kruiden. Eigen gewonnen producten werden regelmatig verkocht op de markt te Antwerpen.

Juli 1895

De eerste plechtigheid van kleding en professie werd geleid door deken Gysels van Kalmthout, bijgestaan door pastoor en aalmoezenier.

KLEDING :

M. Antonine van het H. Sacrament
M. van het H. Hart
M. Koenraad d'Ascoli
M. Alma van Jezus

EERSTE GELOFTEN: M. Arsène

Het komen en gaan van de zusters tussen België en Frankrijk was veelvuldig, vermits Frankrijk en België slechts één provincie waren bij de orde.

VERTREK:

M. Antonine en een postulante, voor Parijs en Les Châtelets
M.. Engelbewaarder en M. Germaine, voor Vanves

AANKOMST:

M. des Pasteurs, zus van W. Juliana,van Parijs
M. Epiphanie en M. du Précurseur, van China
M. Christine van het H. Hart, van les Châtelets, enz.

Maria van de Passie , Stichteres van de Franciscanessen Missionarissen van Maria

Geest van Jezus

Wees Gij
De levende kracht
Die mij bezielt

Ontplooi in mij
Mijn persoonlijke roeping

Om echt mens te worden
Mens
Naar het hart van de Vader
Zoals Hij
Van alle eeuwigheid
Voor mij droomde.

Ik vraag U dat
Door de voorspraak
Van Maria van de Passie
Die zelf intens leefde
Vanuit uw Geest gevoelig voor de tekenen van de tijd

Ik vraag U dat
Niet enkel om zelf
Echt gelukkig te worden
Maar opdat uw liefde
Meer en mee zou groeien
In het hart van elke mens
Amen. 8 augustus 1895

Op 8 augustus 1895 vond eindelijk het langverwachte bezoek van Moeder Stichteres plaats. Zij bezocht voor de eerste keer Gooreind. De voorbereidingen werden groots aangepakt. Een triomfboog: met WELKOM erop, sierde de ingang. Maria van de Passie was vergezeld van Pater Raphaël en Sabatino, van de generale vicaresse, van de provinciale overste en M. Drievuldigheid en M. van het H. Bloed. De Moeder Stichteres bezocht alles: huis en eigendom. Tevreden over gepresteerde werk schreef ze raadgevingen op in haar 'Verslag van het bezoek'. Zij Rapporteerde studie van de twee landstalen, het houden van de rekeningen, het houden locale raad; opbrengst van de uitbating: gezondheidszorg.
Moeder Stichteres zegde dat men zich wel moest haasten, want dat de missies wachtten. Zij zou zo de 'missiekolonie "opvolgen' tot aan haar dood in 1904 en bracht er in totaal15 bezoeken.

Waar Gooreind geen armoede kende, daar betaalde Gooreind wel een zware tol aan 'Zuster de Dood'. Drie doden vielen er in het eerste jaar: M. Bérard , M. Canisius, en M. Maurice. Zij legden alle drie hun eerste geloften af op hun sterfbed

6 maart 1897
Tweede vertrek voor Congo van 7 zusters
Plechtigheid in de parochiekerk van Gooreind. Zij werd voorgezeten door nieuwe apostolische Vicaris voor Congo, Mgr.Van Ronsle Hij heeft op 30 jaar al heel wat missieervaring. De inscheping gebeurde op 7 maart

1897: aankomst van de probanisten
De probanisten waren weeskinderen of jonge meisjes die verlangden naar religieuze leven. De eersten waren Eulalie(M. Rose de Viterbe) en zus Gabriëlle, Elisabeth Jeannot en Adolphine op de "Jeannette". M. de Monfort, provinciale overste, richtte de eerste werkplaatsen in

En de tram ... hij reed door ...8 oktober 1897
Als de rode vlag uithing aan de poort van het klooster, moest de tram stilhouden aan het klooster. De portierster, die waarschijnlijk verstrooid was, vergat de rode vlag. Gevolg:de tram reed door, voor de neus van novicen die daar stonden met een lading pakken. Een pater liep achter de tram aan en blies op de hoorn. De gealarmeerde werklieden kwamen aangelopen en uiteindelijk stopte de tram.

De laatste jaren van de eeuw kenden een grote activiteit.

1898: De novicen van Antwerpen namen het habijt in Gooreind.

1899: Nieuwe novicen gaven hun naam op, onder meer Elodie De Coster en de latere M. St. Michaël, die meteen naar Rome vertrok voor haar noviciaat. Zij kwam terug in 1900 als assistente en werd in 1902 als overste benoemd. Gedurende haar driejarig mandaat (1902 - 1905), zou zij haar sporen nalaten in het huis, niet alleen door het materieel te organiseren, maar ook door de inspiratie die ze doorgaf aan het noviciaat.

20 januari 1901: Het noviciaat van Gooreind wordt canoniek opgericht door Kardinaal Goossens.

1899: Oprichting van de school
M. Jezus- Eucharistie vertelt: *Ik kwam op bezoek bij M. St. Henri, mijn zus, als jong meisje en ik wilde blijven. Maar mijn vader wilde niet. Enige tijd later vroeg M. St. Henri aan mijn vader om een school te komen oprichten in Gooreind. Daar het voor hem onmogelijk was de familie te verlaten, stelde hij mij voor hem te vervangen. Ik deed een beetje moeilijk, om mijn vreugde te verbergen, ...en ik vertrok tamelijk vlug. Zo kreeg ik mijn goesting.*

De school bleef niet lang van de zusters. In 1900 werd zij overgeplaatst naar de parochie en gingen de zusters er elke dag naar toe. Het waren M. Stefana, M. Georgie en M. Jezus-Eucharistie. M. Georgie hield zich bezig met de bewaarschool en M. Jezus- Eucharistie met de lagere school. De school werd in 1913 aan de Zusters van Vorselaar overgedragen.

In 1902 was M. Georgie gediplomeerd en kon men een huishoud- en landbouwschool openen, die ook een afdeling melkerij omvatte. De Zusters hadden alle nodige installaties. Zij bewezen een dienst aan de jonge meisjes van de omliggende hoeven. Nochtans namen de officiële scholen stilaan meer en meer leerlingen weg van de private instellingen. Het onvoldoende aantal leerlingen deed de school sluiten onmiddellijk na de oorlog.

Reeds in 1895 werden de kaasmakerij en de melkerij opgericht. Weldra volgde de landbouw- en huishoudschool. Zij verdween met het uitbreken van W.O. I.

Nochtans namen de officiële scholen stilaan meer en meer leerlingen weg van de private instellingen. Het onvoldoende aantal leerlingen deed de school sluiten onmiddellijk na de oorlog.

Wanneer M. de la Rédemption Maria van de Passie opvolgde in 1904, vond zij in Gooreind een grote gemeenschap, een goed georganiseerd noviciaat en een bloeiende onderneming.

Zusters met eeuwige geloften	15
Zusters met tijdelijke geloften	16
Novicen	31
Postulanten	9

Samen 71 zusters en 1 geaggregeerde zuster.

Periode 1914 - 1918

Er is weinig terug te vinden over deze periode. Voorzichtigheid was troef. De Duitse troepen rukten op en schonden de neutraliteit van België. Eerst werd Leuven gebombardeerd, daarna volgde Antwerpen. De Duitse Gouverneur gaf opdracht aan zijn onderdanen om het land te verlaten. M. Rhabana, novicemeesteres, vertrok binnen de 24 uur naar Amsterdam. 's Anderendaags volgden al de novicen. Gooreind was helemaal geïsoleerd. Er was wel een plan om een hospitaal op te richten, maar het werd afgewezen omwille van de nabijheid van het militaire kamp te Brasschaat

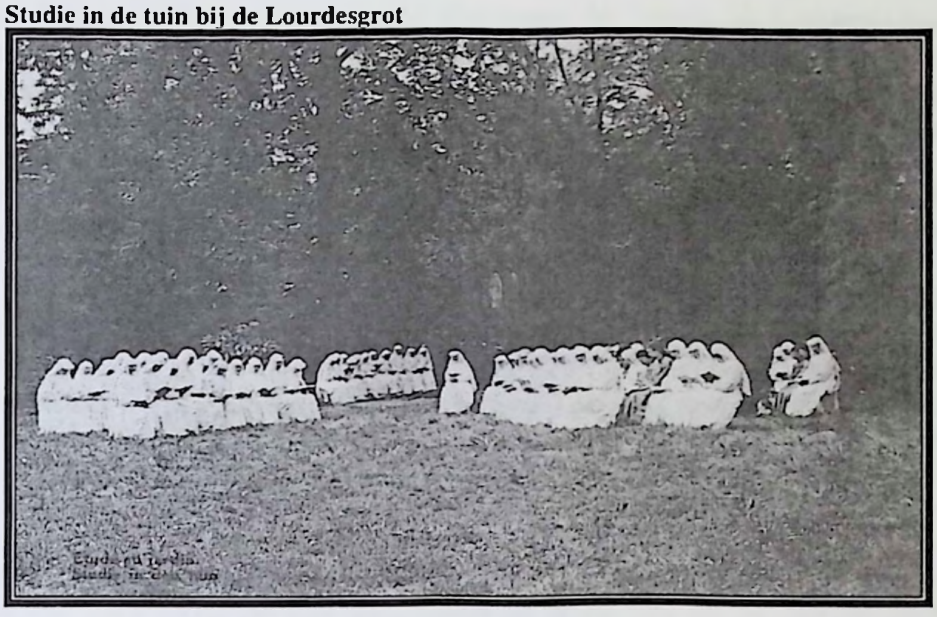
Roepingen

Tussen de twee oorlogen in waren er zowat 30 roepingen per jaar.

11 oktober 1914

Begin van de uittocht van de bevolking naar Nederland. Al de zusters vertrokken samen met de probanisten naar Breda. De paters Lazaristen stelden alles in het werk om een onderdak voor hen te vinden. Mr van Mierlo leende zijn huis 'de Trekpot', waar ze zouden kunnen verblijven tot 25 november onder de broederlijke bescherming van de paters.

Studie in de tuin bij de Lourdesgrot

15 november 1914
De grenzen waren weer open. De Kardinaal gaf aan de religieuze gemeenschappen de raad zich terug in te richten. Ook de zusters Franciscanessen kwamen terug, maar de novicen bleven in Amsterdam tot het einde van de oorlog. Gooreind leefde onder het alarm en de bommen. Enkele arbeiders die niet gemobiliseerd waren, hielpen de zusters om de landbouw en de veeteelt te kunnen handhaven.

1919 – 1921
Regelmatig trokken er zusters op bedeltocht. Per twee gingen ze van huis tot huis. Ze vroegen hulp onder de vorm van geld, etenswaren, enzovoort. Ze gingen niet alleen bedelen in Gooreind, maar trokken ook naar Wuustwezel. Daar woonden immers meer boeren. Waarschijnlijk hoopten ze daar wat meer te krijgen. Na de oorlog hernam het leven zijn gewone gang. De grote toename van het aantal novicen verplichtte de gemeenschap een grotere kapel in te richten. Deze plaats werd later de wasserij. De werken evolueerden en na de afschaffing van de landbouwschool, richtte het apostolaat zich eerder naar de patronages en de ontvangst van jeugdgroepen zoals kajotsters engidsen.

1921 – 1931

1921
M. St. Michel (Elodie de Coster) wordt tot Generale Overste verkozen, in opvolging van M. Madeleine de Pazzi. Een van haar eerste bezoeken was voor Gooreind, waarvan zij de eerste jaren had meegemaakt als assistente en als overste tot in 1905. Zij gaf een nieuwe impuls aan het noviciaat. België was nu, samen met Nederland en Congo, één van de 14 provincies van het Instituut. M. du Précurseur was hiervan de Provinciale Overste.

15 augustus 1921
M. St. Michel was op de vooravond van het feest aangekomen, vergezeld van al de oversten uit de provincie. 15 augustus was het groot feest: plechtige mis, blijde verbroederingsmaaltijd en een wandeling in het prachtige, grote domein. Herinneringen aan vroeger werden bovengehaald: *Hier kwam Moeder Stichteres altijd zitten.* Er was een veerboot op de vijver.

8 september 1923
Het huis werd vlug te klein voor de menigte novicen die steeds aangroeide. Al van bij haar eerste bezoek, had de generale overste het plan opgevat om een nieuwe kapel te bouwen. Na rijp beraad kwamen de plannen klaar. Op 8 september 1923 plaatste Pater Boniface, de overste van Antwerpen, de eerste steen. Hij werd hiervoor bijgestaan door de aalmoezenier en de pastoor van Gooreind en Wuustwezel. M. Eugène, provinciale vicaresse, en de oversten van Antwerpen en Mechelen waren er ook, evenals de architect. Een klein glazen buisje bevatte het proces-verbaal van de eerste steenlegging. Het werd getekend door al de aanwezige personaliteiten.

25 augustus 1924: inzegening van de kapel
Voor deze gelegenheid was ook de Generale Overste aanwezig. Mgr. Micara, Apostolisch Nuntius, zat de viering voor. Kardinaal Mercier, die ziek was, liet weten dat het hem ten zeerste speet dat hij niet aanwezig kon zijn. Onder het feest deelde M. Augusta, de Overste, haar bevindingen mee aan de zusters. In de archieven van het huis had zij de eerste plannen gevonden die nog opgesteld waren door Moeder Stichteres, en die in grote lijnen – afmetingen, bouwplaats, ... – overeenkwamen met de huidige plannen, die uitgewerkt werden door M. S. Michel. M. St. zag hierin de bevestiging van het groot werk dat door moeder stichteres ondernomen werd.

1925
Nu de Heer een waardige woonplaats had, moest er ook gedacht worden aan deze van de overledenen. De toelating om een kerkhof aan te leggen binnen de grenzen van het domein, werden eindelijk toegestaan door de gemeente. De novicen zetten zich aan het werk: ontbossen, spitten, graven en uittrekken van struiken om een weg aan te leggen. St.-Jozef die een deel van zijn bos afstond, werd tot bewaker van deze rustplaats benoemd.

1926
Tijdens haar bezoek besloot de generale Overste een nieuw noviciaat te bouwen Er zou een vleugel bijgebouwd worden aan het reeds bestaande gebouw. Deze liep evenwijdig met de kapel. Alles zou voltooid zijn binnen het jaar.

17 september 1927: eerste viering in de nieuwe kapel
De viering werd voorgezeten door niemand minder dan Kardinaal Van Roey zelf. Zijn bezoek aan de gemeenschap, na de viering, openbaarde de grote erkentelijkheid van de Kardinaal voor het instituut te Gooreind. In een brief aan zijn diocesanen, beval hij de werken van F.M. M. warm aan voor hun edelmoedigheid. Op 2 mei 1935 zegde de kardinaal hoe gelukkig hij was zijn zegen te mogen geven en zijn sympathie te mogen getuigen aan dit instituut: *Ik draag dit instituut een grote belangstelling toe.*

1930: Retraite van de Overste
In het hernieuwd kader van het noviciaat verzamelde de algemene Overste al haar Oversten voor een retraite die geleid werd door Mgr. Gubbels, missionaris in China. De lijst van deelnemers was indrukwekkend en werkelijk internationaal:

- Al de oversten van België en Nederland
- M. Eugène , M. Stefana, M. Germaine-Hélène, M. Claire- Angelique,...
- M. Mélanie- Rose, M. St;.Lambert en M. Jovita
- M. Liliane die aankomt met de transsiberische trein, met 3 gezellinnen
- M. Léonce en M Joan van Engeland
- M. Patera van Ierland

- M . Céline- Hélène, M; Majella, M. des Vertus, M. Teresa, M. Visitation
- M. Pierre de l' Assomption van Frankrijk

4 augustus 1931: Dood van M. St. Michel
M. St. Michel stierf in Parijs. België erfde haar laatste grote aardse werk, namelijk één van de mooiste noviciaten van het instituut. Ook haar leuze bleef, namelijk *De Hemel is mijn vaderland. Ik wil er de taal en de gebruiken van bewaren. De taal van de hemel is " **DE LIEFDE."*** Na de dood van M. St. Michel werd M. Marguerite van het Heilig Hart verkozen als Algemene Overste van het instituut. Zij was in Gooreind voor de ceremonie van 17 september en had het geluk drie novicen te mogen opnemen en zeven eerste geloften. De internationaliteit van het noviciaat breidde zich uit:
- door de aankomst van de Spaanse novicen, verjaagd in hun land door de revolutie
- dan zijn er nog drie Franse novicen uit Châtelets en één Italiaanse uit Grottaferrata

De jaren 30 – 40
De werken breidden zich nog uit. De katholieke actie werd geboren onder de impuls van priester Cardijn. De verantwoordelijken zochten stille plaatsen op om er na te denken over hun werk en hun engagement. Zo kwamen er kajotters, gidsen, parochiale groepen, missiebietjes en verschillende retraitanten op weekend of op vakantie in Gooreind.

In de jaren 1940- 1945: Opnieuw oorlog.

10 mei 1940
Ontelbare vliegtuigen scheerden langs de hemel. Tijdens de dag werden de kelders in gereedschap gebracht als schuilplaats voor de gemeenschap en voor eventuele gekwetsten.

11 mei 1940
Het eerste projectiel viel in het domein op ongeveer 3 meter van het huis. De vensters vlogen aan stukken.

12 mei 1940
De eerste gekwetste was een Franse priester

15 mei 1940
Een Duitse gekwetste... Het huis werd opgevorderd door het Duitse leger.

23 mei 1940
Aankomst van vluchtelingen en gevangenen.

En zo ging de litanie door: bombardementen, invasie van het domein door tanks (40) en paarden van het Duitse leger. Deze invasie zette zich door tot in 1941. Dan was er de oppressie van de bezetting, met al haar beperkingen en moeilijkheden allerhande, de vernedering van de overgave. Tot plots op 8 april 1944 de Wehrmacht het bevel gaf het huis te verlaten.

1945
Gedurende de eerste maanden van 1945 hield het gedaver van de obussen niet op. Eindelijk, op 8 mei was het **WAPENSTILSTAND.** De inventaris van de schade werd opgemaakt: gebroken ruiten, een verwoest domein, een beschadigd huis.

De novicen keerden terug op 10 augustus, dank zij Amerikaanse legerwagens die de soldaten hen galant ter beschikking stelden.

1945 -1950

Het leven hernam zijn gewone gang. Na de angst en de gevaren wilde men vlug de geleden schade herstellen en wegwerken om aan de Generale Overste, tijdens haar bezoek in 1951, een volledig vernieuwd noviciaat te laten zien in al zijn schoonheid. Niet alleen het noviciaat werd vernieuwd. Ook de werken ondergingen veranderingen. Het noviciaat verminderde in aantal sinds de oorlog. Een deel van de lokalen stond leeg. Een gedeelte ervan werd omgebouwd tot bezinning - of retraitehuis, een werk dat al begonnen was voor de oorlog. De hoeve werd vernieuwd voor ontvangst van groepen, vooral tijdens de weekends en de vakanties. De voorgevel van het huis werd vernieuwd. Meerdere zusters stierven. Het kerkhof moest daarom vergroot worden, of er moest een nieuw aangelegd worden. In 1958 besloot men een tweede kerkhof aan te leggen, naast het eerste. Bij de viering in 1995 waren er al 255 zusters begraven.

Gedurende deze jaren van 'ontspanning' kon men zich de luxe veroorloven de grote gebeurtenissen van het instituut te vieren. Het instituut vierde feestelijk de zaligverklaring van Zr. Assunta op 31 juli 1955. De andere huizen van dit instituut vierden dit ook. In Gooreind gebeurde dit met veel luister.

DE GELUKZALIGE AMANDIVA van de orde der zusters Fransiscanessen

Zuster Amandiva bezocht het klooster in Gooreind tijdens haar verblijf in het noviciaathuis van de zusters Franciscanessen in de Congostraat te Antwerpen. De gelukzalige Amandina was Paulina Jeuris, geboren in 1872 te Scharrebroek, een gehucht van Herk-de-Stad, niet ver van Hasselt. Toen ze zeven jaar oud was stierf haar moeder. Haar vader kon de zorg van de zes kinderen niet op zich nemen. Daarom werden ze opgenomen bij familieleden en buren. Paulina kwam terecht bij een buurvrouw. In 1886 werd ze naar een klooster der Zusters van Liefde te St.-Truiden gezonden. Ze werd er lid van verschillende godsvruchtige verenigingen o.a. van de derde orde van St.-Franciscus. Dit gaf de doorslag in haar verder leven. In 1891 werd zij voor verdere vervolmaking toevertrouwd aan een bijhuis te Kwatrecht bij Gent. Intussen was haar zuster Honoria in het noviciaat getreden bij de zusters Franciscanessen te Antwerpen. Toen Paulina haar daar een bezoek bracht, besloot ze hetzelfde te zullen doen.

In 1894 keerde ze naar Limburg terug. Haar zuster Anna, een weduwe met vier kinderen, die te Hasselt woonde, was ziek geworden. Paulina nam de gezinszorg op zich tijdens de ziekte. In 1895 deed ze eindelijk haar intrede in het klooster in de Congostraat te Antwerpen. Na een jaar noviciaat werd ze overgeplaatst naar Marseille in Frankrijk om opgeleid te worden tot verpleegster. In 1898 deed ze haar geloften en werd aangeduid als missionaris in China. Met verschillende medezusters voor verschillende missieposten bestemd, werd de reis aangevat op 12 maart 1899. In Colombo, op Ceylon, een eiland ten zuiden van Indië, ontmoette ze haar zuster Honoria, nu zuster Rosalia, verpleegster in een groot hospitaal bediend door de Franciscanessen. Het weerzien duurde slechts twee uren. De boot moest verder. Ze zegden elkaar vaarwel en spraken af in de hemel. Het schip legde vervolgens aan in verschillende havens van Azië. Tenslotte werd de laatste aanlegplaats bereikt, Sjang-Mai, een miljoenenstad in China. Een kleinere boot bracht de zusters weer verder naar het noorden, tot in Tien-Tjin,

de voorhaven van de hoofdstad Peking. Nu moest het lastigste gedeelte van de reis nog komen.

Per trein of met de koets trok men de bergen in. Sommige zusters werden met een draagstoel op ezels naar hun bestemming gebracht. Na allerlei moeilijkheden en ontberingen werd het einddoel bereikt: de noordelijke Chinese provincie Chansi. Dit was een arme bergachtige, bijna ongenaakbare streek. Tijdens droge jaren heerste er meestal hongersnood. Intussen was het al 4 mei geworden. Aan de rand van de provinciestad Tai-Yen-Foe had de missie een bisschoppelijke residentie: een uitgestrekt terrein met een kathedraal, het bisschoppelijk verblijf, een seminarie, een klooster voor de zusters, een ziekenhuis, een weeshuis, allerlei bijgebouwen en hovingen. Het jaar na haar aankomst werd Amandina ernstig ziek. De hete zomer, de ijskoude winter, het uitputtend werk in het weeshuis en verpleegstershuis hadden haar gezondheid zozeer ondermijnd dat men voor haar leven vreesde. Doch haar gezondheid werd plots beter en ze genas.

In 1898 was in China een wrede keizerin aan het bewind gekomen. Haar regering was de christenen zeer vijandig gezind. Ze stelde in de noorderprovincie Yu-Hsin, een haatdragend en gevreesd man aan als gouverneur. Geheime sekten, bestaande uit jonge lieden, werden opgeleid in haat tegen de Europeanen en christenen. Dit mondde later uit in de oprichting van de gevreesde en gevaarlijke boksersbeweging. Deze verspreidde zich niet alleen over de noordelijke provincies, maar over geheel China. Vervolgingen, aanvallen en plunderingen hielden niet op. De christenen werden beroofd van al wat ze bezaten. Sommige magistraten hadden evenwel soldaten uitgestuurd om de schuldigen te straffen, maar ze werden zelf aangevallen. Het werd nog erger toen de boksersbeweging, als plaatselijke militie werd aangesteld. Dat was voor de christenen een ware ramp. De gezanten van de verschillende mogendheden protesteerden, doch zonder gevolg.

De plunderingen en moorden dreven de mensen op de vlucht. Ze verscholen zich in kerken en kloosters. Zelfs de hoofdstad werd door de boksers bezet. In 1900 werden 5 bisschoppen, 20 Europese priesters, 16 Chinese priesters, 9 Europese zusters, 11 Europese zusters, 4 broeders en minstens 50 000 christenen vermoord. Op 27 juni van dat jaar werd het klooster van de H. Amandina aangevallen. Brand vernielde vele gebouwen. Bisschop Mgr. Grassi verzamelde de bewoners van de residentie in de kathedraal. Hij raadde de zusters aan de vlucht te nemen, maar ze weigerden hun zieken en wezen te verlaten. Daarop werden een dertigtal aanwezigen van de kathedraal naar een gevangenis gebracht: de bisschop, de hulpbisschop, 7 zusters Franciscanessen, enkele seminaristen en weeskinderen. Op 9 juli ondergingen ze de marteldood. Zuster Amandina werd, evenals de andere martelaren, met een zwaard doorstoken. Ze was 27 jaar en enkele maanden oud. Op 9 november 1946 werden door de paus 29 van de martelaren gelukzalig verklaard, waaronder Mgr. Grassi en 7 zusters Franciscanessen, namelijk 3 Franse, 2 Italiaanse, de Nederlandse zuster Adolphina uit Ossendrecht en zuster Amandina..

De zuster van de H. Amandina, zuster Honoria, verbleef enkele jaren in het klooster te Gooreind. Ze bereikte een hoge ouderdom. Ze was in de missies werkzaam geweest zolang haar krachten het toelieten. Zij en andere familieleden hadden verschillende brieven van de heilige zuster in bezit, waarin deze haar belevenissen beschreef. In januari 1890 liet Amandina weten: *gij verlangt nieuws, ik kan er geen goed geven. Er is hier overal revolutie. De barbaren zijn op drie dagen van ons genaderd. Voor u mijn brief gewordt, zullen wij misschien al verjaagd of vermoord zijn.*

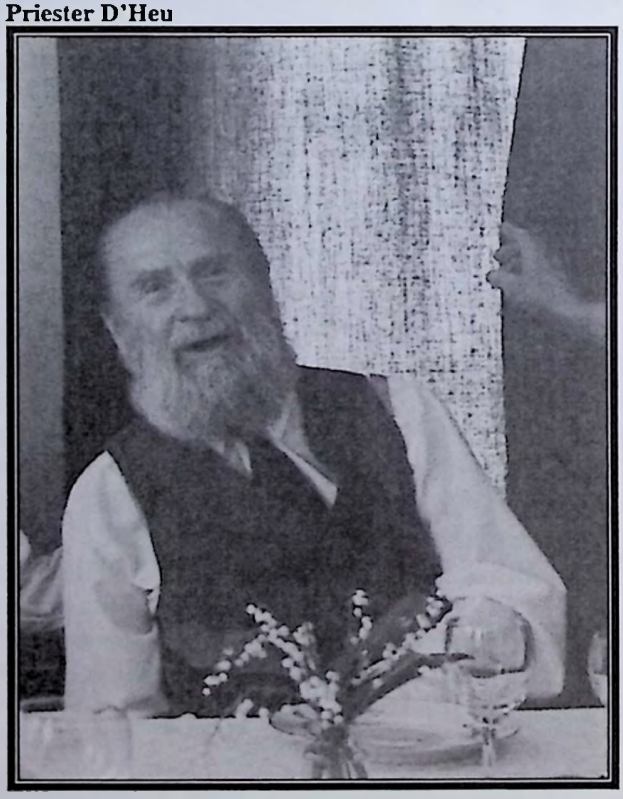
TERUG NAAR GOOREIND

Langs de Bredabaan werd een nieuwe hoeve gebouwd. Deze zou jarenlang door de zusters worden geëxploiteerd om in hun behoeften te voorzien. Ook de andere ateliers werden heropend. Hand- en borduurwerken werden ten voordele van de missies verkocht.

1960 - 1962 en volgende

De maatschappij was in volle evolutie. Eenzelfde stroming voer er door de kerk. Voelde men reeds de nadering aan van het Concilie? Het retraitehuis nam meer en meer uitbreiding. Ook de stijl van de retraite veranderde, in onze streken vooral onder invloed van priester D'Heu. De retraite van 1961 was hier vermeldenswaard. Verschillende FMM namen hieraan deel. In deze periode vond het tweede Vaticaanse Concilie plaats. De eerste akte handelde over de Constitutie van de liturgie. In het klooster van Gooreind werd de kapel volledig vernieuwd: het koor werd aangepast, het altaar werd in het midden geplaatst, gericht naar het volk .Er werd ook een nieuw tabernakel geplaatst. Het concilie bracht grote veranderingen mee in het religieuze leven, zowel in de organisatie ervan als in de structuren. Ook het leven van het noviciaat veranderde: de novicen volgden cursussen buitenshuis, samen met novicen van andere congregaties.

Priester D'Heu

1968

De laatste ceremonie, van professie en kleding, vond plaats in Gooreind. Tussen 1895 en 1968 werden in het klooster 2003 vrouwen tot Franciscanes missionaris van Maria gevormd en uitgestuurd over de vijf werelddelen.

1969
Het noviciaat werd overgebracht naar Antwerpen. De twee laatste novicen vertrokken op 3 augustus 1969. Ook retraites werden zeldzamer. Het herstellingsoord dat in 1966 al opgestart was in een gedeelte van Levenslust, breidde zich uit en werd geïnstalleerd in de lokalen van het lege noviciaat. Het kreeg de naam Zonnelied. De zusters stonden in voor de animatie. De patiënten kwamen uit heel de buurt. Zij waren zeer tevreden over de bezinnings- en ontspanningsdagen in het grote domein, aan de grot, op de rustplaatsen in de dreven of in het kamphuis. In het jaar 1986 werd er een Vlaamse kermis met tombola georganiseerd met een expositie van de tentoongestelde werken van de ergotherapie van het herstellingsoord en van de zusters.

1977: eeuwfeest van het instituut met open deur
Het eeuwfeest werd in Gooreind met alle luister gevierd. Na de feestelijke eucharistieviering was er een succesvolle open deur. De familiefoto telde dan ongeveer 50 zusters, tegenover 134 in de jaren dertig.

1979
Een deel van huis achter sacristie werd omgebouwd tot verblijfplaats voor bejaarde zusters van Antwerpen die naar Gooreind kwamen op 16 januari 1960. Mariakapel werd omgevormd tot kapel voor deze kleine gemeenschap. Deze gemeenschap was samengesteld uit 18 zusters die door hun gebed het missionaire werk voortzetten van de novicen 90 jaar geleden. Gezien de hoge ouderdom van de zusters, moesten er leken ingezet worden voor de keuken, het onderhoud en de zorg van de zieken. De animatie was nog steeds in handen van enkele zusters, die zich volledig inzetten om de gasten van het herstellingsoord en de vakantiegangers gezonde en blije ontspanning aan te bieden: Kerstfeest, Sinterklaasfeest, picknick in het bos, verhalen van missionarissen., et cetera. In 1980 kwamen er 17 oud-missionarissen naar Gooreind en vormden er de gemeenschap Amandiva.

14 april 1981: De gemeenschap van Gooreind viert haar honderdjarige

ZUSTER RUMOLDA

Voor deze gelegenheid werd niet alleen gevierd door de gemeenschap van Gooreind en de zusters die van de andere huizen overgekomen zijn. Ook Mgr. Van den Berghe, bisschop van Antwerpen, was zelf gekomen om de plechtige Eucharistieviering voor te gaan. Burgemeester Ansoms van Wuustwezel liet zich ook niet onbetuigd. Hij overhandigde aan de eeuwelinge de gelukwensen van de vorsten en een mooie tinnen schaal , een geschenk als aandenken aan de gemeente. Ook de gasten van Zonnelied en Levenslust vierden mee.

Zuster Rumolda, op rust bij de zusters Franciscanessen in Gooreind, werd op 15 april 1881 als Marie-Louise Dethier in Mechelen geboren. Zij verbleef pas sinds een jaar in Gooreind. Alhoewel zuster Rumolda ongeveer al een jaar in een rolstoel zat, was ze nog bijzonder kras. Haar gevatte opmerkingen en tussenkomsten bewezen dat ze heel haar leven lang een humoristisch en levenslustig mens was geweest. Ze leefde wel wat met haar gedachten in het verleden, maar ze hoorde nog goed en kon zonder bril de krant lezen. Met kinderen om haar heen was ze de koning te rijk. Haar kwinkslagen en opmerkingsgeest brachten haar medezusters dikwijls aan het lachen. Zij werd geboren als dochter van een meubelmaker uit een gezin van zeven kinderen. In 1902 trad ze in het klooster en leerde er de stichteres van de orde kennen, de Française Moeder Maria van de Passie. De orde werd gesticht in 1877 in

Indië en had vooral een missionerende taak. Het generalaat was gevestigd in Rome. De stichteres stierf in 1904 in San Remo toen ze vanuit België op terugreis was naar Rome.

Zuster Rumolda . Marie- Louise Dethier ° Mechelen 15/04/1881
+ Gooreind 10/05/1981

Vroeger was één der voorwaarden om toe te treden tot de Franciscanessen dat men sterk genoeg moest zijn om het missiewerk aan te kunnen. Maar hoe vergiste de stichteres zich, want "deze kleine"was nu een flinke eeuwelinge. In 1903, een half jaar na haar intrede, volgde de kleding en in 1908 legde zuster Rumolda de eeuwige geloften af. Gedurende de eerste wereldoorlog gaf zuster Rumolda les in Frankrijk aan uitgeweken Belgen. Eén van haar leerlingen, Julien Van Daele uit Kessel-Lo, kwam haar nog regelmatig bezoeken. In 1924 kwam de zuster terug naar België en in 1926 naar Antwerpen waar ze tot 1980 in de Lange Congostraat 21 verbleef. Daar gaf ze les en verzorgde ze de bewaking. Ze wist haar leerlingen steeds re boeien doordat ze zo goed de gave van de vertelkunst bezat. In Gooreind werd zuster Rumolda met de beste zorgen omringd. Een deel van de communiteit van de Lange Congostraat verhuisde begin '80 naar Gooreind en leefde er als een autonome groep. Zuster Rumolda was nog erg gemeenschapsgebonden, vierde elke dag met haar medezusters de mis en zat met hen nog aan tafel.

Marie-Louise Dethier, die gegrepen werd door de liefde van Christus, had zich volledig aan hem toegewijd door de religieuze professie te Gooreind op 10 december 1908. Zuster Rumolda was een blije en opgewekte religieuze die jarenlang bij de kinderen heeft gestaan, waarvan ze zo veel hield. Ze ging niet over zee, maar was toch een echte missionaris, gewoonweg door haar 'zijn. De Heer schonk haar de genade van een uitzonderlijk hoge ouderdom en de vreugde van een mooi eeuwfeest. Zuster Rumolda was tevreden. Heel zacht is ze gestorven op zondag 10 mei 1981. Woensdag 13 mei om 10.30 uur had een eucharistieviering plaats om te danken voor dit mooie leven en werd zuster Rumolda

begraven op het kerkhof van de zusters Franciscanessen te Gooreind. Wuustwezel mag blij zijn deze zuster gekend te hebben omwille van haar eenvoud en blijde levenslust.

1982 -1984: Fraterniteit Levenslust
In gedeelte van bouw aan straatkant, naast het gastenverblijf, werd ruimte voorzien voor een fraterniteit. Carina Walthaus, Catharina Blom en Jozefa Vermeiren installeerden er zich. Ze werd geopend op 26 april 1982 en ontving enkele maanden later, op 4 september, een aspirante: Hilde Vertomme. Zij begon haar noviciaat op 24 maart 1983 en zou dit voleindigen te Antwerpen op 18 april 1984. Dit betekende de sluiting van de fraterniteit. De andere zusters ervan werden terug naar andere gemeenschappen overgeplaatst.

1982: Actie Polen
De Poolse bevolking leed. Onze Gooreindse zusters zonden hulpgoederen en etenswaren naar het land. Daarvoor moesten ze kunnen rekenen op de goedheid en de gulheid van de bewoners van Gooreind. Er werden inzamelacties gehouden. Vrijwilligers sorteerden alle gekregen spullen en verpakten alles in dozen. Eigenaars van een vrachtauto stelden deze ter beschikking voor het vervoer naar Polen. Het was niet altijd gemakkelijk om over de grens te geraken. Gelukkig kon men met een zakje koffie, een pak chocolade, enzovoort veel bereiken bij de douaniers. 's Avonds moest er gezorgd worden dat de vrachtwagen met zijn achterzijde vlak tegen een muur stond. Was dat niet het geval, dan werd er ingebroken en werden er flink wat hulpgoederen gestolen. Acht keer heeft men vanuit Gooreind hulpgoederen naar Polen gebracht. Ter gelegenheid van een kerstfeest had men 40 ton materiaal (voeding, kleding, dekens, ...) verzameld . Vrijwilligers brachten alles naar Polen. Chauffeurs presenteerden zich als vrijwilliger. Opnieuw werden vrachtwagens ter beschikking gesteld door bedrijven.
Een vrije radio animeerde de ganse actie. Iemand van F.M.M. vergezelde het konvooi naar Polen. Het konvooi was bestemd voor verschillende plaatsen. De terugkeer van het konvooi zorgde voor heel wat animo. Iedereen heeft wel wat beleefd tijdens zo'n tocht.

6 augustus 1984
Een kleindochter van de familie Blöte bezocht de plaats waar haar grootouders geleefd hadden.

12 mei 1985
Een verschrikkelijk onweer richtte een ware ravage aan. Vijftien koeien werden dood gebliksemd en een boom viel op dak van Heidebloem.

De gevolgen van een hevig onweer !

Mei 1985
In mei werd de ziekenafdeling van de grote gemeenschap (eerste en tweede verdieping achter kapel) overgebracht naar de Amandina gemeenschap. De vrij gekomen ruimte werd ingericht voor personen die stilte en bezinning verlangden en kreeg de naam Alverna.

Juni 1985
In juni 1985 werd, op vraag van bisdom, een kluis ingericht in het domein, voor een persoon die leefde in afzondering en gebed.

25 januari 1990

Door een onweer werd een deel van het dak van de grote kapel vernietigd. Er was veel schade rondom de gebouwen. De hoeve ontsnapt ook niet aan het onweer.

1991: definitieve sluiting herstellingsoord Zonnelied
In het herstellingsoord was plaats voor 75 mensen. Het was een plaats voor herstellenden met dagverblijf. Het was erkend door alle mutualiteiten die tussenkwamen in de onkosten. Het was dus wel een herstellingsoord, maar men ving hier ook gedurende maximum twee maanden ouderlingen op die thuis wegens familiale omstandigheden niet konden verzorgd of geholpen worden. Eén van de voorwaarden was wel dat men zichzelf kon behelpen en zelf naar beneden kon komen om te eten. Tijdens de wintermaanden kwamen mensen hier om te herstellen. Het was er lekker warm, men had een babbel, men kreeg een goede verzorging en de zusters zorgden voor ontspanning. Vele trouwe bezoekers vonden het heel spijtig dat dit geliefkoosd oord werd afgekeurd omwille van de verouderde gebouwen.

EEN MIJLPAAL IN DE GESCHIEDENIS VOOR HET HUIS TE GOOREIND

De zusters zelf vertellen ons hun geschiedenis:

Het huis van Gooreind, gesticht in 1895, was door Maria Van de Passie bedoeld als een huis waar het noviciaat gevestigd was en dat tevens een technische vorming zou geven aan toekomstige missionarissen. Zeer vlug waren er kandidaten en het aantal novicen steeg voortdurend. Jonge meisjes uit België en Holland kregen er hun vormingen. Later kwamen er ook Spaanse novicen en postulanten. In de loop der jaren kregen 2003 jonge meisjes hun vorming, om daarna uit te zwermen naar alle continenten. Vanaf 1952 werden de roepingen schaars. Een gedeelte van het huis werd dan omgebouwd als retraitehuis. Dat werd uitgebaat tot 1966. Vervolgens werd het noviciaat overgebracht naar Antwerpen. Het retraitehuis werd gesloten en een herstellingsoord geopend. Dit beantwoordde meer aan de noden van de tijd. Dit oord werd Zonnelied gedoopt.

De administratieve verplichtingen van het herstellingsoord werden zwaarder en zwaarder. Deze evolutie kon door ons niet meer worden opgevolgd. Langs de andere kant was daar ook de ontvangst van terugkerende missionarissen en de zorg voor oude en zieke zusters. Na maanden van studie en beraad werd er besloten het herstellingsoord om te vormen tot klooster. Op zaterdag 31 augustus 1991 sloot Zonnelied voor goed de deuren, tot groot spijt van allen die er veel van hielden en die er zorg, vriendschap, vreugde en troost hadden gevonden. Het verdriet van de herstellenden vindt een echo bij de zusters, het personeel en vooral hen die er de verantwoordelijkheid voor hadden gedragen en die zich gegeven hadden zonder maat.

Na het vertrek van de laatste herstellenden begon de grote verhuis. Gedurende vele dagen werd Zonnelied leeggehaald, met de hulp van François en zijn familie, terwijl de gangen en de hoeve volgestopt werden. Op 2 september 1991 begonnen de veranderingswerken: herstel van de daken, vervanging van de verwarmingsketels, thermostatische kranen voor de radiators, vernieuwing van de vensters, enzovoort. Dit alles om de uitgaven voor verwarming te verminderen. Er werd een nieuwe keuken en een nieuwe wasplaats ingericht. Deze weken van zwaar werk voor de enen, en van verwachting voor de anderen, heeft elke zuster beleefd op haar eigen manier. Schrik om los te laten wat men gewoon was, schrik voor de veranderingen. Een periode van intens gebed voor allen. Hoeveel keren herinnerde de liturgie er ons aan:"Wat brengt ons de toekomst... Wat ligt in het verschiet...?"

30 september 1991
Pater Daniël Maes, Marie-Chantal Biesemans en hun groep komen zich tijdelijk installeren in het gastenverblijf Levenslust voor de opstart van de nieuwe gemeenschap Ster van David'. Deze gemeenschap wil vooral de vrede en de verzoening helpen bevorderen tussen joden, christenen, Ismaëlieten, enzovoort. Er was plaats voor 25 mensen. Men komt hier als privépersoon om op eigen kosten op vakantie of tot rust te komen. Levenslust was wel gesloten in juli en augustus. Kleine groepen konden hier ook op bezinning komen.

Februari 1992
De eerste dagen van februari maakten allen de grote en kleine verhuis mee. Iedereen deed wat hij of zij kon, met onderlinge hulp die zeer doeltreffend was. Op 12 februari 's avonds is de grote gemeenschap voor de laatste keer bijeengekomen in de communiteitszaal. Op het einde van de avond zegt Zr. Suzanne, de provinciale overste, *Wij gaan nu hier weg, maar anderen komen in de plaats. Wij moeten er in geloven en tevreden zijn dat het Instituut kan bijdragen aan de opbouw van iets nieuws in deze tijd.* De ontroering was te horen in de zang van het Ave Maria van het Instituut. Diezelfde dag waren de zusters van Amandina voor de laatste keer samengekomen rond Maria Theunis, hun verantwoordelijke, om haar verjaardag en het afscheid te vieren.

Op 13 februari, na de lauden, vonden de zusters van de twee gemeenschappen zich terug rond Zr. Suzanna in de nieuwe refter, in een gemeenschappelijke vreugde. De zusters gingen dus opnieuw het noviciaat bewonen, terwijl de Ster van David naast het gedeelte Levenslust ook het oude klooster innam. Op 15 februari kwam Pater Daniël Maes, de verantwoordelijke van de Ster van David de gemeenschap inzegenen, in tegenwoordigheid van zijn fraterniteit. Het werd een eenvoudige, maar ontroerende plechtigheid, waar de klemtoon werd gelegd op drie zaken: de leerlingen van Emmaüs, het charisma en de Lieve Vrouw van de stichting, een beeld dat nog door Maria van de Passie aan de gemeenschap van Gooreind werd geschonken en dat nu geplaatst werd in de kleine kapel op de tweede verdieping. De rondgang eindigde in de living, waar de foto van Moeder Stichteres, versierd met rozen, geplaatst was naast de wereldbol. Hierdoor werd de klemtoon gelegd op de universaliteit van het Instituut.

1994
De vzw Coda verbouwt in 1994 een gedeelte van de hoeve tot een 'Gastenhuis voor palliatieve Zorgverstrekking in de regio Noorderkempen'.

1995
De FMM vieren hun 100 jaar 'aanwezig zijn' in Gooreind.
25 maart: viering voor de zusters van Gooreind, de Ster van David en het personeel.

21 april: viering voor alle FMM van de provincie.
22 april: officiële viering met opening van de tentoonstelling 'Beeld en gelijkenis' en het scheppingsverhaal geschilderd door Maria Van Galen F.M.M.
23 april: viering voor de familie van de zusters van Gooreind.
28 -29 - 30 april en 1 mei: Tentoonstelling toegankelijk voor iedereen.

Parochie St.-Jozef Gooreind - overleden zusters:2008:

Yvonne Winkelmans	95 jaar
Anna Catharina Vranken	100 jaar
Elisabeth Verleye	87 jaar
Anna Hulsaert	98 jaar

2009

Scaillet Simone	85 jaar

De zusters die nog te Gooreind leefden waren allemaal oude zusters. Er werden enkele zusters 100 jaar, maar niet allen wilden daarvoor gevierd worden.

2010

De Wuustwezelse bevolking hoort zeggen dat de zusters Franciscanessen van Gooreind hun domein aan de Bredabaan zullen verlaten. Het gemeentebestuur van Wuustwezel heeft een optie genomen om het domein met park en gebouwen aan te kopen. Maar voor de aankoop van het domein van 40 ha zoekt de gemeente partners. Het gemeentebestuur reserveert 200.000 euro in het budget van 2010 om het domein te kunnen verwerven. Het bedrag heeft betrekking op de hoeve Heidebloem en op 10% van het aandeel van de vzw Kempens Landschap. Deze vzw toont interesse voor de aankoop van het landschappelijk patrimonium rond de kloostergebouwen. Coda Hospice wil de boerderij aankopen. Men bezit er nu al een dagcentrum en een hospice voor palliatieve patiënten. Het OCMW wil er een administratief centrum uitbouwen. Het klooster leent zich tevens voor verbouw tot een rusthuis, serviceflats voor bejaarden of woonstudio's. De kapel kan dienst doen als concertzaal, vergaderlokaal en bezinningsruimte. Er zou ook plaats kunnen voorzien worden voor een kindercrèche.

Enekele voorwaarden zijn verbonden met de aankoop:

- het domein moet als eenheid behouden worden
- de verschillende initiatieven moeten op elkaar afgestemd zijn
- het onderhoud van de gebouwen moet op korte en lange termijn opgenomen worden in de planning
- Kempens Landschap en het gemeentebestuur willen het park en het omliggend landbouwlandschap ontwikkelen als een openbaar groendomein

Met bovenvermelde punten is een stap in de goede richting gezet. Het domein wordt niet verkaveld en zal binnen bepaalde tijd een openbaar karakter krijgen.

De "Franse nonnen" hebben 115 jaar lang deel uitgemaakt van de Gooreindse gemeenschap. Het huis van Gooreind, gesticht in 1895, was door Maria van de Passie bedoeld als een huis waar het noviciaat gevestigd was en waar technische vorming zou gegeven worden aan toekomstige missionarissen. In de loop der jaren kregen er 2.003 jonge meisjes hun vorming om daarna uit te zwermen naar alle continenten. Op 22 juni 2010 was het dan zo ver. De overgebleven zusters Franciscanessen namen met een plechtige eucharistieviering, opgedragen door de bisschop van Antwerpen, Mgr. Bonny, afscheid van hun klooster te Gooreind. Heel wat mensen van Gooreind en omstreken, heel wat sympathisanten, waren

opgedaagd om in de mooie kapel, dit historisch gebeuren bij te wonen. Na afloop bood het gemeentebestuur een afscheidsreceptie aan de zusters en hun genodigden aan. In zijn afscheidsrede dankte de burgemeester de Zusters voor hun jarenlange aanwezigheid in Gooreind. 115 jaar lang waren zij een deel van de Gooreindse gemeenschap. In de bloeiperiode kende het klooster, gelegen in het 40 ha grote park, meer zelfstandigheid. Toch was er altijd een spontane wisselwerking tussen Gooreind en de Zusters. Heel wat mensen van Gooreind hebben in de tuin, op de boerderij, in de keuken, in het huishouden of bij de dienstverlening in het herstellingsoord Zonnelied gewerkt. Op zaterdag 31 augustus 1991 sloot Zonnelied voor goed de deuren. Dit tot groot spijt van allen die er veel van hielden en die er zorg, vriendschap, vreugde en troost hadden gevonden. Ook het parochiaal leven werd verrijkt door de werking van de zusters. Veel mensen kwamen naar de eucharistievieringen in de kapel en velen hebben er de nachtmissen bijgewoond. Voor de zusters missionarissen en voor de bejaarde zusters was Gooreind een echte thuis waar ze voor hun verlof, altijd welkom waren.

De burgemeester verwees in zijn toespraak ook naar de goede verstandhouding die er steeds bestaan heeft tussen de Zusters en het gemeentebestuur. In een goede verstandhouding hebben zij samen de overname van het domein – een ingewikkeld dossier – kunnen afwerken.

Uit het *Informatieblad Wuustwezel* van augustus-september 2010 halen we volgende tekst:

Het minste dat wij terug kunnen doen, is er voor zorgen dat het hart, de ziel van de Zusters Franciscanessen voor altijd in dit domein verankerd blijft. En met de voorliggende plannen zal dit zeker lukken: de gebouwen krijgen stuk voor stuk een sociale bestemming:

- *Het hoofdgebouw wordt een woonzorgcentrum voor onze bejaarden met:*
  - *90 rusthuisbedden*
  - *een dagopvang*
  - *gastenkamers voor familieleden en/of partners*
  - *60 serviceflats*
  - *dit alles in combinatie met een kinderopvang voor de allerkleinsten*
  - *het wordt een prachtig complex, maar niet de grote luxe voor een happy few, wel een eigentijdse opvang voor de mensen van bij ons*
- *De boerderijen zullen blijven:*
  - *de ene boerderij zal blijvend Coda Hospice kunnen herbergen: in een hospice formule of door thuiszorg. Naastenliefde is een begrip en een woord dat in de vergetelheid dreigt terecht te komen. De zusters en de vele inwoners van Wuustwezel weten dat die naastenliefdespringlevend is in Coda*
  - *de andere boerderij wordt een educatief centrum van de gemeente*
  - *in de plaats van de woning aan de Bredabaan komt het nieuw administratief centrum van het OCMW; een echt sociaal huis*
- *Het domein zelf wordt in zijn totaliteit opengesteld voor de wandelaar en de fietser met respect voor het religieuze karakter, dat zo eigen is aan dit kloosterdomein. De kapel, de meest waardevolle gevels van het klooster en de religieuze relicten verspreid over het domein zullen behouden blijven.*
- *Speciaal zal het kerkhof, de laatste rustplaats van vele zusters een speciale plaats krijgen in dit geheel. Wij zullen het opwaarderen tot een plaats van stilte en bezinning, een blijvend eerbetoon aan 115 jaar missioneringswerk van honderden jonge vrouwen en hun familie, hun dorp, hun land achterlieten om het woord van Jezus Christus uit te dragen over gans de wereld.*

ZUSTERS FRANCISCANESSEN NEMEN AFSCHEID !

De laatste zusters namen officieel afscheid van Gooreind. De ontwijding van de kapel gebeurde door de Antwerpse bisschop Johan Bonny. Er waren nog 25 zusters in het klooster. Ze vertrekken naar Westmalle, Antwerpen, Brussel of Charly. Het klooster was een rusthuis geworden voor oudere zusters die teruggekeerd waren uit hun missiegebied. Zij kunnen nu nog rustig genieten van hun oude dag.

Uit de sloteucharistie in de kapel van de zusters Franciscanessen, Missionarissen van Maria Gooreind , zondag 20 juni 2010

INTREDELIED

REFR.: God heet ons welkom in Zijn huis.
God nodigt allen op dit feest.
Viert samen vreugdevol deze dag.

1 - Komt naar de maaltijd van de Heer
Hij nodigt allen op dit feest
Viert samen vreugdevol deze dag.

2 - Jubelt van vreugde voor de Heer,
Zingt blij voor God, want Hij is goed.
Zijn liefde duurt in eeuwigheid.

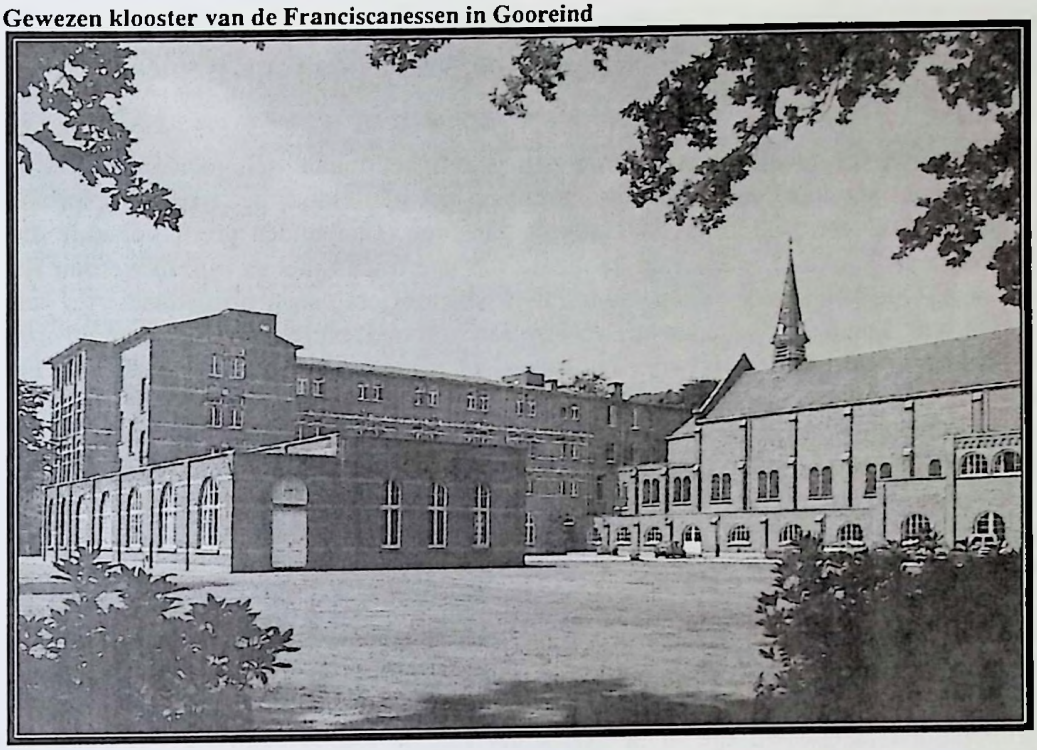
Slotlied

Ga nu heen in Vrede
Ga en maak het waar.
Wat we hier beleefden,
Samen met elkaar
Laat Maria leven in uw hart, uw huis
Dan is vanaf heden, Christus bij u thuis
Ga nu heen in vrede, ga en maak het waar

VERTREK GEMEENSCHAP " *STER VAN DAVID*"

Op 30 september 1991 komen pater Daniël Maes, Marie-Chantal Biesemans en hun groep komen zich tijdelijk installeren in het gastenverblijf Levenslust voor de opstart van de nieuwe gemeenschap Ster van David. Op 15 februari 1992 kwam Pater Daniël Maes, verantwoordelijke van Ster van David de gemeenschap inzegenen, in tegenwoordigheid van zijn fraterniteit. Zij trekken nu naar het klooster van moeder Agnes Myriam.
Nieuw adres:
P. Daniël Maes o. praem.
Broeder Frederikstraat 3
2170 Merksem

Gewezen klooster van de Franciscanessen in Gooreind

'Zoeninck' over den manslag te Antwerpen door Jan Mijlkens, van Mechelen, op Anselmus van Nedervenne, van Loenhout, gepleegd

door Jan De Meester

Tijdens de middeleeuwen en de nieuwe tijd waren het lokale schepenbanken die in onze contreien recht spraken.[1] Er werd dus, vooral op het platteland, geen recht gesproken door mensen die daar een opleiding voor gevolgd hadden. Een ander groot verschil met onze hedendaagse rechtspraak, is dat mensen die de wet overtraden niet *ex officio* werden vervolgd, maar dat zij moesten worden aangeklaagd door slachtoffers van een misdaad. Als dat laatste het geval was, konden de schepenen zich nog aan hun taak ontrekken door een *zoeninck* voor te stellen. Dit principe bestond erin dat familie of vrienden van zowel slachtoffer als dader enkele scheidsrechters aanduidden die op een neutrale locatie een minnelijke schikking uitwerkten waar beide partijen mee konden leven. De uitspraak van de bemiddelaars was echter wel bindend en indien de dader zich niet aan deze schikking hield, werd hij of zij zeer zwaar bestraft. Een *zoeninck* was dus een plechtige overeenkomst waarbij wraak werd afgekocht en waardoor een vete, ontstaan omwille van bijvoorbeeld een doodslag, letterlijk werd afgekocht.

In wat volgt stellen wij een *zoeninck* voor uit 1476. Ene Jan Mijlkens uit Mechelen heeft toen Anselmus van Nedervenne uit Loenhout vermoord. Jorys, de broer van Anselmus, heeft ingestemd met een minnelijke schikking. Zowel Jorys als Jan Mijlkens hebben twee tussenpersonen aangesteld die in het godshuis van de Predikheren een *zoeninck* mochten uitwerken. De uitslag van deze bemiddeling werd ingeschreven in het zogenaamde *register vanden dachvaerden* en wordt hieronder integraal weergegeven.[2] De lezer kan zelf vaststellen wat de minnelijke schikking inhield en hoe zwaar de dader gestraft werd. We hebben de tekst integraal weergegeven om aan te tonen dat, net zoals vandaag, het niet eenvoudig is om 'vonnissen' te lezen. Termen en concepten waarvan wij vinden dat zij zeer belangrijk zijn voor een goed begrip van de uitspraak, hebben we in voetnoot verklaard. De rest laten we over aan de lezer.

Vanden ongevalle ende dootslage voertiden bynnen der stad van Antwerpen gedaen ende geperpetreert[3] by Janne Mylkens, van Mechelen, aenden persoen van Ancelme van Nedervenne, Laureyssone, van Loenhout, saliger gedachten, dairaf diverse dachvaerden gehouden zyn, soe heeft ten lesten Jorys van Nedervenne, brueder vanden voers. dooden, als moetzoendere[4], met sinen bruederen ende met meer anderen vrienden ende magen[5] des dooden voerscreven, ter eenre, ende de voersc. Jan Mylkens, misdadige, ter andere zyden, hen, by tusschensprekene[6] van goeden mannen[7], vanden voers. ongevalle ende dootslage geheelic ende al gekeert ende gesubmitteert[8] in Henricke van Cuyck, Scepene tAntwerpen, ende in Peteren Galopyn, byden voers. Janne Mylkens gecoeren[9], ende in Henricke van Uden

---

[1] Voor een goed overzicht van de middeleeuwse rechtspraak in het hertogdom Brabant, zie onder meer Maes, L. Th., *Vijf eeuwen stedelijk* strafrecht, Antwerpen-'s Gravenhage, 1947 en Byl, R., *Les juridictions scabinales dans le duché de Brabant des origines à la fin du 15e siècle*, Bruxelles, 1965.

[2] Uitgegeven in *Antwerpsch Archievenblad*, deel 20, p. 468-470.

[3] Perpetreren: een misdaad begaan.

[4] Moetzoender: tweede partij bij een 'zoeninck'.

[5] Magen: naaste familie.

[6] Tusschenspreken: bemiddelen of onderhandelen tussen twee of meerder partijen, teneinde zich te verzoenen met elkaar.

[7] Goede mannen: betrouwbare mannen in het volle bezit van hun eer als burger.

[8] Submitteren: toevertrouwen.

[9] Coren: kiezen.

ende Godevaerde Nys, byden voers. Joryse gecoeren, ende hebben geloeft de voers. partien, te beyden zyden, over goet, vast, gestaden ende van weerden te houdene tallen dagen alle tgene dat byden veoers. IIII goeden mannen, seggeren[10] ende arbitreren, hieraf eendrachtelic geseit ende wtegesproken sal worden, op soenbrake ende vredebrake, mids deswelken deselve IIII seggeren, nadat zy op al ripelic gelet ende gedelibreert hebben, hebben huer wtsprake daeraf eendrachtelic gedaen inder manieren hierna volgende:

Inden yersten, zoe seggen de voers. IIII goede mannen arbiteren dat de voers. Jan Mylkens, misdadige, ter eeren Goids ende ter lafenissen vander zielen des dooden voerscreven, sal doen celibreren, bynnen den goidshuyse[11] vanden Predickheren[12] tAntwerpen, tusschen ditte ende tSinte Jansdage Baptisten[13] in midzomere naestcomende, IIIC ende L[14] zielmissen, ende daeraf goet bethoon doen blycken[15] den seggeren voergenoemt.

Item[16], dat deselve misdadige, tusschen dit ende Sinte Bavendage[17] naestcomende, ter eeren Gods ende ter laefenissen der zielen voersc., sal gheven ende bestellene vive pinde was in handen vanden seggeren vander dooder zyden voerscreven, om die voert bestelt te wordene den voersc. Seggeren vander dooden zyden goetduncken ende gelieven sal.

Item, soes al noch deselve misdadige doen een pelgrimagie tSinte Peters ende Pauwels te Roome, ende die porren[18] wanneer hy des vanden voers. IIII seggeren versocht ende vermaent sal worden, ende alhier tAntwerpen niet wedercomen, hy en hebbe yerst den voers. seggeren doen blycken dat hy daeromme te Roome geweest heeft, oft dat de voers. misdadige voere deselve pelgrimagie, te doene tusscen dit ende Sinte Martensdage[19] in November naestcomende, sal gheven oft bestellen op Sinte Anthonysoutaer[20] inden goedshuyse vanden Predickeren voergenoemtt, ende in handen vanden seggeren voergenoemt, tien guldenen, elken gulden tot II scellingen VI deniers grooten Brabants[21] gerekent, omme die byden voers. seggeren bestelt ende gegeven te wordene alsoe dat zy dat nu tsamentlic gesloten ende overgedragen hebben.

Item, sal noch deselve misdadige, ter beternissen[22] vander misaet voerscreven, den voergenoemden Joryse geven ende wtreycken XLV der voersc. Guldenen, ende die bynnen den gewoenliken termynen naestcomende, brengen oft bestellen, tes selfs Jorys behoef, op des voersc. Sinte Anthonys outaer, te wetene, telken XVII weken naestcomende I derdendeel daeraf, oft ten selven termynen die te brengene ende te gevene, tot behoef desselfs Jorys, in handen vanden priore vanden voers. goidshuyse by tyden wesende.

---

[10] Segger: persoon die niet tot de rechterlijke macht behoort, maar door partijen in een geschil aangewezen worden ten einde een schikking of regeling te treffen die voor beide partijen binden zal zijn, waardoor een formeel rechtsgeding wordt vermeden.
[11] Godshuis: een instelling waar zieken en ouderen verzorgd werden, cfr. gasthuis.
[12] Predikherenpand in de Zwartzustersstraat in Antwerpen. Dit pand werd in 1549 afgebroken bij de bouw van de dominicanenkerk (nu: Sint-Pauluskerk).
[13] 29 augustus.
[14] 350.
[15] Bethoon doen blycken: bewijs leveren.
[16] Item: zo ook, eveneens.
[17] 1 oktober.
[18] Porren: letterlijk zich in beweging zetten.
[19] 11 november.
[20] Altaar gewijd aan St.-Antonius.
[21] Grote Brabants: courante Brabantse munteenheid.
[22] Beternis: schadeloosstelling.

Item, dat de voers. misdadige, een jaer lanc yerstcomende geduerende, niet en sal comen drincken oft teeren in ennige herberge daer de veors. Jorys oft zyn brueders in zyn, alsoeverre als hy dat weet, mer terstont weder wtgaen, ten waere oft hy daer eer sate, dat hy dan in zyn gelage huesschelic[23] soude mogen bliven sitten.

Ende voeren de voergenoemde soelmissen, was ende soenpenningen, geloefden en bleven borgen Jan Keerman, van Mechelen, ende Henric Mylkens, hoeymakere[24], des voers Jan Mylkens bruedere, ende elc van hen voer al, ende verbonden daervoere hen selven ende alle huere goeden, etc.

Ende gebuerde namaels ennige duysternissen[25] of ongelike verstantenisse[26] in deser wtspraken, die hielden de IIII seggeren voergenoemt tot henwaert, om haer verclaeren daeraf te doene in tyden ende wilen als men des behoeven sal.

Ende, mids deser wtspraken, soes eggen de voers. IIII keerslude de partien voergenoemt wel ende wittelic versoent vanden ongevalle ende dootslage voergenoemt, ende van dese dage tot eeuwegen dagen. Op alle dwelc Jan Vossaert, Roeydragere[27] tAntwerpen, in presencien vanden seggers voers. ende andere omstanderen, ban ende vrede geboden heeft, alsoe dat behoert na de hooge heerlicheyt[28] ons Genadichs Heeren tsHertogen van Brabant ende zynre stad recht van Antwerpen. Dit geschiede bynnen des voers. goidshuyse vanden Predickeren, opten XXVII[en] dach van Meye anno LXXVI°, ende wart dese wtsprake, ter beden vanden partien ende by bevele vanden heeren, inder stad register[29] gestelt, ten jaere ende dage voergenoemt.

---

[23] Huesschelic: braaf, ongedwongen, vertrouwelijk.
[24] Hoeymakere: hoedenmaker.
[25] Duysternis: onduidelijkheid.
[26] Verstandenis: interpretatie.
[27] Roeydrager: lage gerechtsdienaar of stadsbode. In de meeste Antwerpse bronnen is er sprake van zowel een korte als lange roede.
[28] Hoge heerlicheyt: bestuursvorm waarbij de schepenbank hoge jurisdictie bezaten en mochten oordelen over strafzaken die bestraft konden worden met de doodstraf. Schepenbanken met middelbare of lage jurisdictie mochten enkel gewone strafzaken of civiele strafzaken behandelen. Antwerpen was een hoge heerlijkheid, Wuustwezel bijvoorbeeld een lage heerlijkheid. Zware criminele feiten die in Wuustwezel gebeurden, moesten voor de schepenbank van bijvoorbeeld Antwerpen of Lier behandeld worden.
[29] *Register vanden dachvaerden.*

Heemkundige kring WESALA II

Lid worden van de heemkundige kring WESALIA II.
Gewoon lid 10 euro.
Steunend lid 15 euro.
Erelid 25 euro.
(leden van buiten Wuustwezel betalen 5 euro extra verzendingskosten)

Lid worden kan door het verschuldigde bedrag te storten op
Rekening BE96 9730 1854 3505
t.v.v. Heemkundige Kring Wesalia II
p.a. Nieuwmoersesteenweg 55
2990 Wuustwezel.

Bezoek onze website:
www.heemkundewuustwezel.be

Contact adres:
Heemkundige kring WESALIA II
Gasthuisdreef 6 c
2990 Wuustwezel
tel: 03/663.57.03.
e mail: heemkunde.wuustwezel@belgacom.net
wesalia2@belgacom.net

Bestuursleden:	
Erevoorzitter:	**Jos Ansoms, Burgemeester.**
Afgevaardigde gemeente:	**Mai Van Thillo, Schepen.**
Voorzitter:	**Jan De Meester.**
Secretaris:	**vacant**
Ondervoorzitter:	**Harry Smeulders**
Penningmeester:	**Lode Rombouts.**
Bestuursleden:	**Stan Dirven.**
	Augusta Vorlat – Dingemans.
	Jan Koyen.
	Jan Simons.
Werkgroepen:	**documentatiecentrum**
	erfgoedprojecten

openingsuren documentatiecentrum

dinsdag*- en donderdagnamiddag: van 13.30 uur tot 17.00 uur
donderdagavond van zeven uur tot 19.00 uur tot 21.30 uur
***niet in juli en augustus**